

ພລາກາຣດຳເນີນງານ
ກຣມາກາຣພັດທະນາຮູ້ມຮັບ

ປະຈຳປີປະມານ ໒໕໒໕

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961144490

ករណីការវិវឌ្ឍនាមូលដ្ឋាន ក្រុមប្រឹក្សាភិបាល

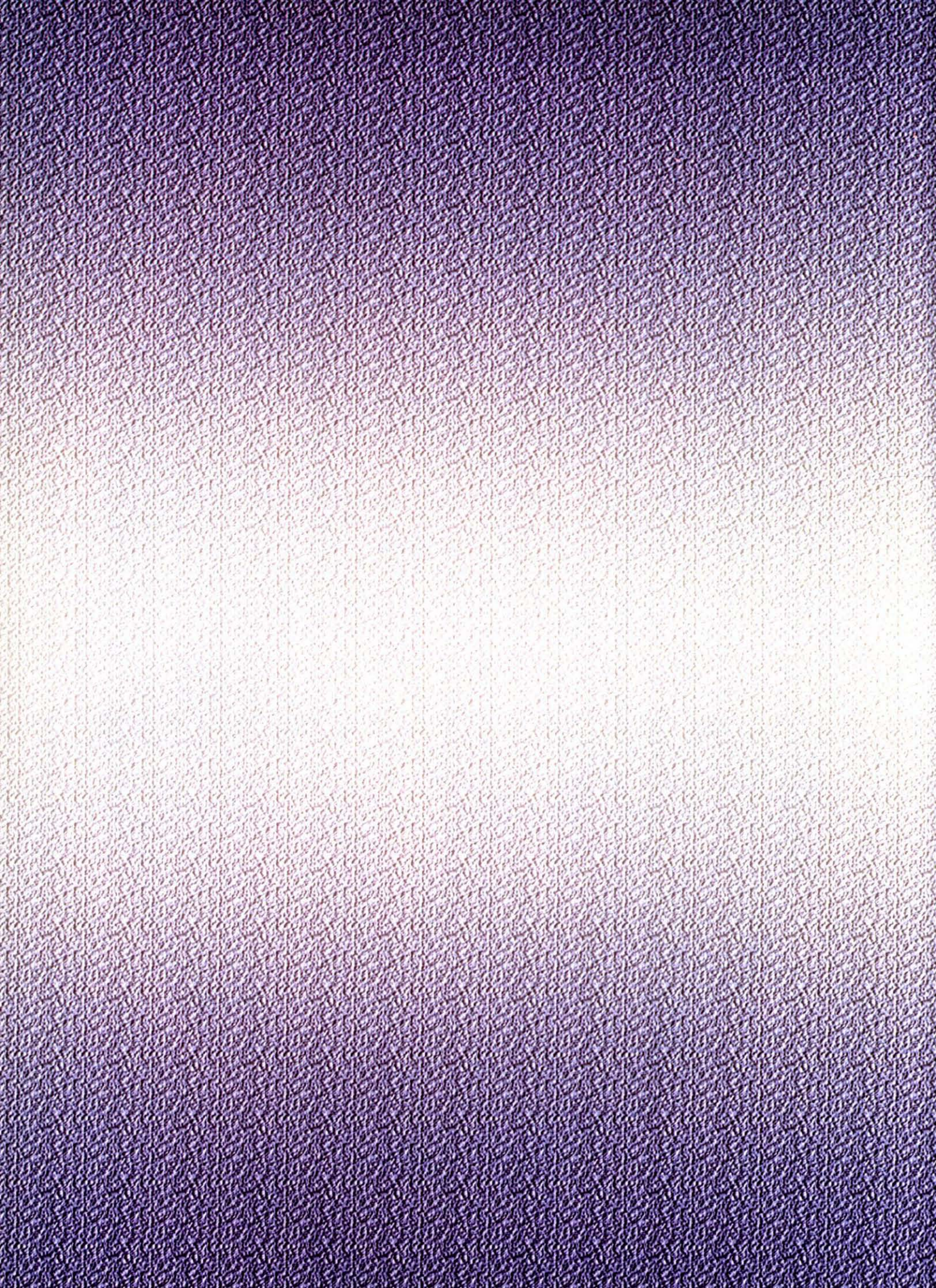

ผู้ที่ทำงานให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม
ย่อมเป็นคุณแก่ตนด้วย ผู้ที่ทำงานโดยเห็นแก่ตัว
เบียดเบียนประโยชน์ส่วนรวม ย่อมบ่อนทำลาย
ความมั่นคงของชาติ และที่สุดท้ายจะเอาตัวไม่รอด
ข้าราชการทุกคนจึงต้องทำงานทุกอย่างด้วยสติ
สำนึกถึงหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อส่วนรวมอยู่เสมอ

วังไกลกังวล

วันที่ ๓๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๔๕

คำนำ

ในปี 2545 รัฐบาลยังคงให้ความสำคัญในการดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศ โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพี่น้องประชาชนในชนบทและเขตเมือง ได้แก่ ปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด และได้กำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ให้ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ตลอดจนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

โดยที่กรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นกลไกหนึ่งของภาครัฐ มีภารกิจในการพัฒนาศักยภาพของคนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ให้สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ได้กำหนดนโยบายเน้นหนักของกรมการพัฒนาชุมชน ประจำปี 2545 เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาลให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นใน 4 ด้าน คือ การส่งเสริมบทบาทศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน (ศอช.) ในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการกิจกรรมขององค์กรชุมชนและเครือข่าย การสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และพัฒนากองทุนพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นเอกภาพและประสิทธิภาพ การสนับสนุนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และการพัฒนาคุณภาพการจัดเก็บและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากข้อมูล จปฐ. และ กชช. 2ค ในระดับท้องถิ่นและชุมชน

ผลจากความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนด้วยความมุ่งมั่นของข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชนทุกคน ได้ถูกนำมาสรุปรวมเป็นเอกสาร “ผลการดำเนินงานพัฒนาชุมชนประจำปีงบประมาณ 2545” เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนได้รับทราบ และหวังว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับงานพัฒนาชุมชนตามสมควร

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'สุจิตต์ ปัจจิมานนท์'.

(นายสุจิตต์ ปัจจิมานนท์)
อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน

สารบัญ

ส่วนที่ 1 การบริหารงานของกรมการพัฒนาชุมชน

- ความเป็นมา	1
- หลักการและวิธีการทำงาน	1
- อำนาจหน้าที่	1
- วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์	2
- โครงสร้างการบริหารงาน	4
- อัตรากำลังและการพัฒนาบุคลากร	6
- การบริหารงบประมาณ	9
- การติดตามและประเมินผล	13

ส่วนที่ 2 ผลการดำเนินงาน

- นโยบายเน้นหนักของกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2545	16
● การส่งเสริมบทบาทาศูนย์ประสานงาน องค์กรชุมชน (ศอช.) ในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการกิจกรรมขององค์กรชุมชนและเครือข่าย	16
● การสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมือง พร้อมส่งเสริมและพัฒนากองทุนพัฒนาชุมชน ให้มีความเป็นเอกภาพและประสิทธิภาพ	20
● การสนับสนุนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยการทำงานตามกระบวนการและการมีส่วนร่วม ของประชาคม	23
● การพัฒนาคุณภาพการจัดเก็บและส่งเสริมการใช้ ประโยชน์จากข้อมูล จปฐ. และ กชช.2คนในระดับ ท้องถิ่นและชุมชน	29

- การดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติด	31
- การป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ ในวงราชการ	34
- โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน	35
- การพัฒนาอาชีพและเงินทุนท้องถิ่น	38
- การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน	42

ส่วนที่ 3 การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารราชการของ กรมการพัฒนาชุมชน

- การปรับบทบาท ภารกิจ และโครงสร้างส่วนราชการ ของกรมการพัฒนาชุมชน	64
- การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานของ กรมการพัฒนาชุมชน	66
- การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ	71
- การวิจัยและพัฒนา	73
- ความร่วมมือกับต่างประเทศ	74
- โครงการสนับสนุนเครือข่ายองค์กรชุมชน (สค.อช.)	76

ส่วนที่ 4 ภาคผนวก

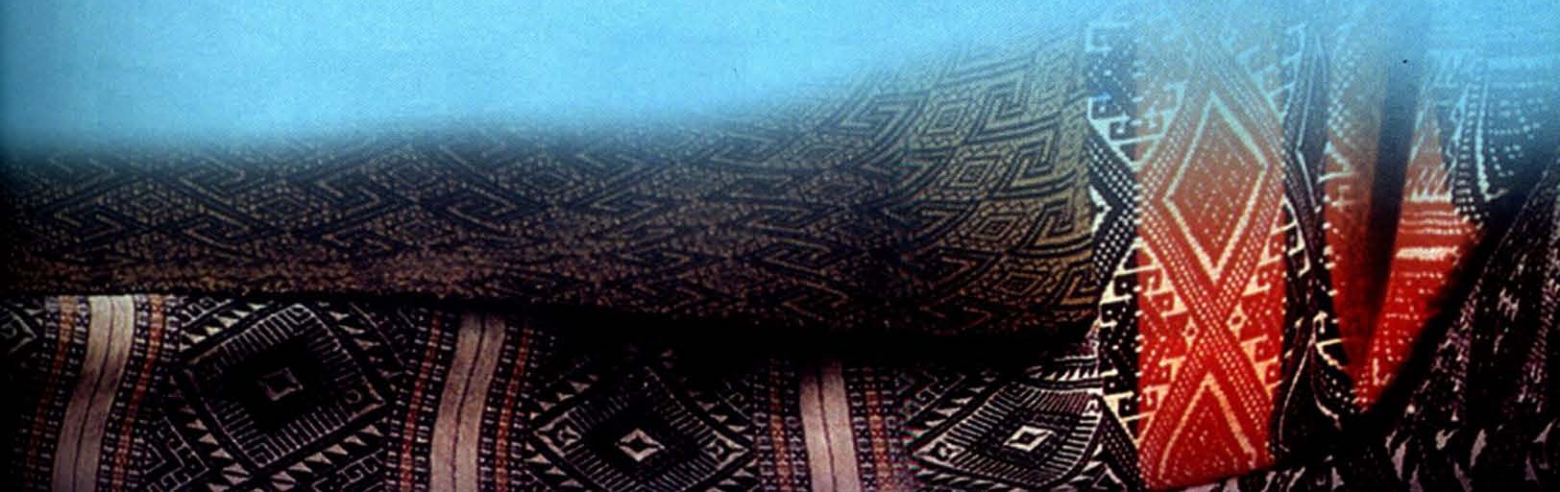
- สถิติการดำเนินงานพัฒนาชุมชน ปี 2545	80
- ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2ค) ปี 2544	83
- สรุปข้อมูล จปฐ. ปี 2544	89
- คณะผู้จัดทำ	92

ส่วนที่

การบริหารงานของกรมการพัฒนาชุมชน

ผลการดำเนินงานของกรมการพัฒนาชุมชน

ความเป็นมา

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ก่อตั้งตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2505 แยกมาจากส่วนพัฒนาท้องถิ่น กรมมหาดไทย จัดตั้งเป็นหน่วยงาน ระดับกรม เรียกว่า “กรมการพัฒนาชุมชน” และเปลี่ยนกรมมหาดไทยเดิมเป็น “กรมการปกครอง” โดยให้ขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทยเช่นเดิม ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2505 เป็นต้นมา

หลักการและวิธีการทำงานพัฒนาชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชนมีหลักการและวิธีการพัฒนาชุมชน คือ การให้การศึกษแก่ชุมชนและพัฒนาระบบการเรียนรู้ กลุ่มและองค์กรของประชาชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมและสร้างความเข้มแข็งให้สามารถพึ่งตนเองและแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ ทั้งนี้โดยทางราชการจะให้การส่งเสริมในส่วนที่เกินขีดความสามารถของชุมชน

อำนาจหน้าที่ของกรมการพัฒนาชุมชน

พระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2535 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของกรมการพัฒนาชุมชนไว้ ดังนี้

1. ฝึกอบรมและพัฒนาข้าราชการและลูกจ้างในสังกัด รวมทั้งให้ความร่วมมือในการฝึกอบรมด้านการพัฒนาชุมชนแก่องค์กรและหน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. ให้การศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้ โดยเฉพาะการปลูกฝังวิถี

ประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนโดยจัดตั้งและพัฒนากลุ่มประชาชนเป้าหมาย เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งประชาสัมพันธ์กิจกรรมและการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัด

3. พัฒนาองค์กร อาสาสมัครและผู้นำท้องถิ่นในระดับตำบลและหมู่บ้าน ด้วยวิธีการพัฒนาชุมชนเพื่อให้เป็นพื้นฐานในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย
4. พัฒนาระบบ รูปแบบ และวิธีการพัฒนาชุมชน จัดทำและประสานแผนงานของกรม ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนแม่บทของกระทรวง กำกับ เร่งรัด ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานของหน่วยงานในสังกัด รวมทั้งจัดทำแผนพัฒนาตำบล ตลอดจนจัดระบบข้อมูลและเป็นศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบทของประเทศ
5. ให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการและสนับสนุนการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนในส่วนภูมิภาค
6. ดำเนินการและประสานงานเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนในส่วนภูมิภาค
7. ปฏิบัติราชการอื่นใดตามกฎหมายที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรม

วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์

วิสัยทัศน์

เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริม สร้างสรรค์ และพัฒนาศักยภาพ ผู้นำองค์กรชุมชนและเครือข่าย ให้สามารถเป็นแกนนำ และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาความยากจนและพัฒนาท้องถิ่น โดยใช้ระบบข้อมูลและวิธีการพัฒนาชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้

พันธกิจ

1. พัฒนาศักยภาพผู้นำ องค์กรชุมชน และเครือข่าย ให้สามารถบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนและเงินทุนท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนระดับครัวเรือนและชุมชน
2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและพัฒนาระบบการเรียนรู้ของผู้นำ องค์กรชุมชน และเครือข่ายในการพัฒนาชุมชนตามวิถีประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน
3. พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการวางแผนและการบริหารการพัฒนาประเทศ

เป้าหมาย

ผู้นำ องค์กรชุมชน และเครือข่ายมีความเข้มแข็งเป็นแกนนำในการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนและเงินทุนท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนระดับครัวเรือนและชุมชน

กลยุทธ์

1. ให้ผู้นำ องค์กรชุมชน และเครือข่ายเป็นกลไกขับเคลื่อนกระบวนการประชาคม
2. ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านเป็นองค์ความรู้ในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน
3. ใช้ระบบข้อมูลในการจำแนกเป้าหมายการพัฒนา

4. ใช้การบริหารการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นเครื่องมือจัดการการพัฒนา
5. ใช้ผลการวิจัยและพัฒนาเป็นต้นแบบในการพัฒนา

โครงสร้างการบริหารงานของกรมการพัฒนาชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน แบ่งส่วนราชการออกเป็นกองหรือส่วนราชการเทียบเท่ากอง และส่วนราชการภายใน รวม 14 ส่วนราชการ 12 ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขต สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ/กิ่งอำเภอ ดังนี้

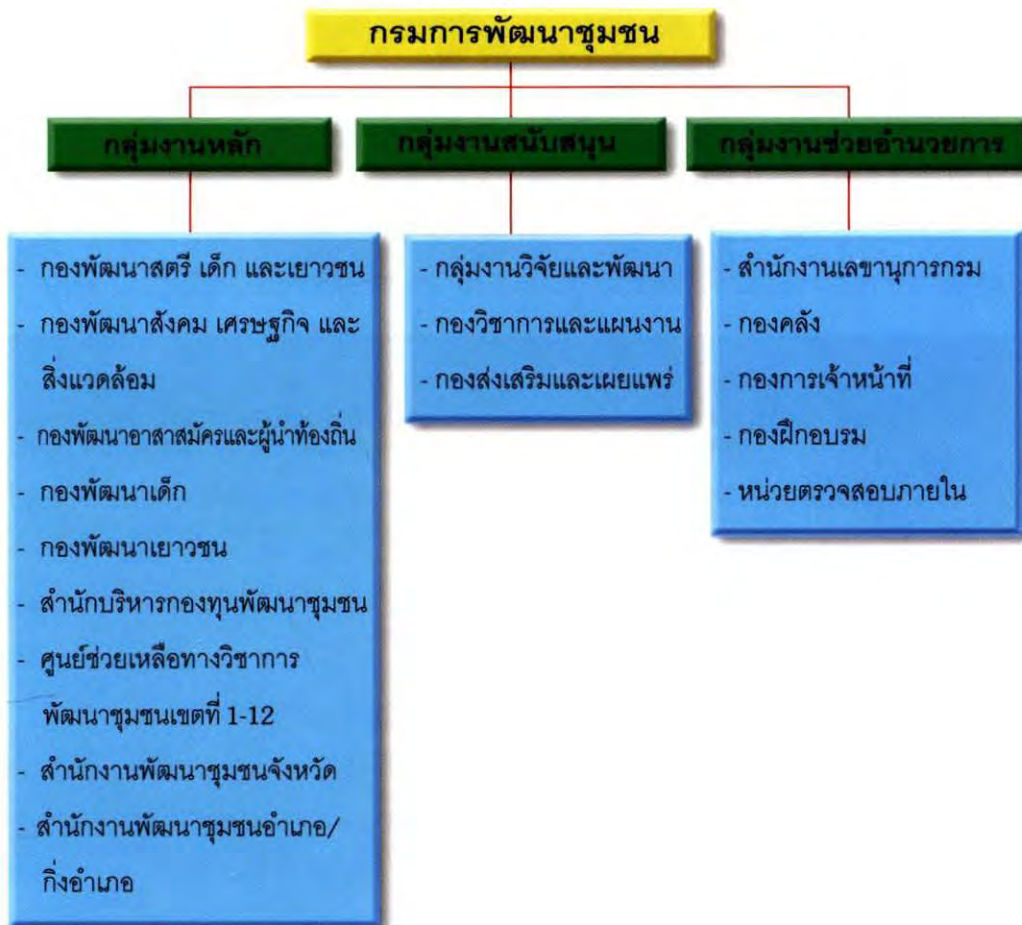
แผนภูมิที่ 1 โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการกรมการพัฒนาชุมชน

☆ ส่วนราชการภายใน
..... การสนับสนุนการปฏิบัติการ

มีการแบ่งหน้าที่ออกเป็นกลุ่มตามโครงสร้างได้ 3 กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานหลัก กลุ่มงานสนับสนุน และกลุ่มช่วยอำนวยความสะดวก ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 การแบ่งส่วนราชการกรมการพัฒนาชุมชนตามบทบาทและหน้าที่

หมายเหตุ กองพัฒนาเด็ก กองพัฒนาเยาวชน สำนักบริหารกองทุนพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน ศพช.เขต 10,11 และ 12 เป็นส่วนราชการภายใน

อัตรากำลังและการพัฒนาบุคลากร

อัตรากำลังบุคลากรของกรมการพัฒนาชุมชนส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
จำแนกตามตำแหน่ง

ตำแหน่ง	ส่วนกลาง	ส่วนภูมิภาค	รวม
อธิบดี	1	-	1
รองอธิบดี	3	-	3
นักวิชาการ พช. 9 ชช.	2	-	2
ผอ. ศพช. เขต	9	-	9
ผอ. กอง/หัวหน้าหน่วยตรวจสอบ/เลขานุการกรม	10	-	10
พัฒนาการจังหวัด	-	75	75
พัฒนาการอำเภอ/กิ่งอำเภอ	-	876	876
นักวิชาการ/เจ้าหน้าที่ของสำนักงาน/กอง/เขต	796	1,812	2,608
พัฒนากร	-	4,302	4,302
รวม	821	7,065	7,886

ข้อมูลเดือน กรกฎาคม 2545

ที่มา : กองการเจ้าหน้าที่

หมายเหตุ : 1) ข้าราชการ 7,886 อัตรา
2) ลูกจ้างประจำ 447 อัตรา
3) อาสาพัฒนา 47 อัตรา

กรมการพัฒนาชุมชนได้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลในด้านต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลดีที่สอดคล้องกับบุคลากรของกรมฯ โดยรวม ทั้งในด้านขวัญกำลังใจ และโอกาสความก้าวหน้าในสายงาน และเพื่อให้สอดคล้องกับแผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐตามนโยบายการปฏิรูประบบราชการซึ่งกำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน สำหรับในช่วงปี 2545 ที่ผ่านมา มีผลการดำเนินงานที่สำคัญพอสรุปได้ ดังนี้

1. การดำเนินการตามมาตรการกำหนดขนาดกำลังคนภาครัฐ ตามมติ ค.ร.ม. เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2537 และมาตรการปรับขนาดกำลังคนภาครัฐ ตามมติ ค.ร.ม. เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2541 ซึ่งกำหนดให้ส่วนราชการยุบเลิก ตำแหน่งไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของตำแหน่งที่ว่างลงอันเนื่องจากการเกษียณอายุราชการ โดยในปีงบประมาณ 2545 ได้เตรียมการยุบเลิกตำแหน่งจากการเกษียณอายุราชการ จำนวน 34 ตำแหน่ง

2. ดำเนินโครงการเปลี่ยนเส้นทางชีวิต : เกษียณก่อนกำหนด รุ่นที่ 3 เพื่อปรับลดขนาดกำลังคนภาครัฐตามมติ ค.ร.ม. เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2542 โดยมีข้าราชการที่มีคุณสมบัติครบถ้วนและได้รับการพิจารณาให้เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 291 คน และกรมฯ ได้ดำเนินการยุบเลิกตำแหน่งตามจำนวนผู้เกษียณอายุราชการก่อนกำหนดตามโครงการดังกล่าวในปีงบประมาณ 2545 จำนวน 291 ตำแหน่งแล้ว

3. ปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งเพื่อให้ข้าราชการในระดับควมมีโอกาสก้าวหน้าในสายงาน โดยในปี 2545 ได้ปรับปรุงตำแหน่งขยายเพิ่มใหม่ในสายงานที่เริ่มต้นจากระดับ 1 ให้สามารถขยายเป็นระดับ 1-3 หรือ 4 หรือ 5 และในสายงานที่เริ่มต้นจากระดับ 2 ให้สามารถขยายเป็นระดับ 2-4 หรือ 5 หรือ 6 (ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ ว 23/2540) จำนวน 212 ตำแหน่ง และปรับปรุงตำแหน่งสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์ (ว) ในสายงานที่เริ่มต้นจากระดับ 3 ให้สามารถขยายเป็นระดับ 3-5 หรือ 6 ว และระดับ 7 ว หรือ 8 ว (ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ ว 24/2540) จำนวน 407 ตำแหน่ง

4. การประกาศเกียรติคุณข้าราชการและลูกจ้างประจำ ประจำปี 2545 เพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติและสร้างขวัญ กำลังใจในการปฏิบัติงานแก่ข้าราชการ และลูกจ้างประจำ โดยผู้ที่ได้รับคัดเลือกจะได้รับการบันทึกผลงานเป็นเกียรติประวัติใน ก.พ. 7 และนำไปประกอบการพิจารณาความดีความชอบประจำปี

เป็นกรณีพิเศษ การประกาศ
เกียรติคุณดังกล่าวนี้ ได้จัดให้มีขึ้น
เป็นประจำทุกปีนอกจากนี้ใน
ส่วนกลางกรมการพัฒนาชุมชน
ก็ได้ดำเนินการคัดเลือก บุคคล
และหน่วยงาน ซึ่งมีผลงานและ
ให้บริการประทับใจดีเด่น เป็น
ประจำทุก 3 เดือนด้วยเช่นกัน

เพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติ และเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติและ
ค่านิยมในการปฏิบัติราชการและการให้บริการแก่ประชาชนที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

5. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในเว็บไซต์
ของกรมฯ และในรูปแบบอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้าใจและประชาสัมพันธ์
ให้เจ้าหน้าที่ทุกระดับ ได้รับรู้ข่าวสารความคืบหน้าด้านต่าง ๆ อาทิ การบรรจุ แต่งตั้ง
โยกย้าย การสอบคัดเลือกเพื่อเลื่อนระดับ การปฏิรูประบบราชการในส่วนที่เกี่ยวข้อง
กับกรมการพัฒนาชุมชน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านทุกช่องทาง
ที่มีอยู่ เช่น โทรศัพท์ โทรสาร อินเทอร์เน็ต จดหมาย กล่องรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น

6. การฝึกอบรมเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากร ซึ่งกรมการพัฒนาชุมชนได้
ดำเนินการมาทุกปีเพื่อให้เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนสามารถปฏิบัติงานได้อย่าง
มีประสิทธิภาพ ในปี 2545 ได้จัดหลักสูตรเน้นให้ความรู้เพื่อเป็นการสนับสนุนการ
ดำเนินงานตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เช่น จัดทำหลักสูตรการ
จัดการการตลาด การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การดำเนินงานหนึ่งตำบล หนึ่ง
ผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างความเข้าใจในหลักเกณฑ์มาตรฐานการคัดเลือกผลิตภัณฑ์
และแนวทางการดำเนินงานฯ นอกจากนี้ยังได้ปรับรูปแบบการฝึกอบรมใน
ชั้นเรียนมาเป็นระบบทางไกลโดยผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และฝึกอบรม
ทางไกล หลักสูตรนักบริหารงานพัฒนาชุมชนระดับต้น (นพต.) ให้ผู้อบรมศึกษา
จากเอกสารด้วยตนเอง และติดตามนิเทศประเมินผลความรู้แต่ละวิชา ตลอดจน
สัมมนาแบบกลุ่ม ทั้งนี้รูปแบบการฝึกอบรมดังกล่าว สามารถอบรมกลุ่มเป้าหมาย
ได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงและเป็นการประหยัดงบประมาณด้วย

การบริหารงบประมาณ

กรมการพัฒนาชุมชนใช้ระบบแผนงานโครงการ หรือ PPB (Program Planing Budgetting) มาตั้งแต่ พ.ศ. 2535 โดยรับผิดชอบแผนงานหลักตามระบบแผนงานและงบประมาณของกรมฯ จำนวน 2 งาน และโครงการถ่ายโอนกิจกรรม จำนวน 2 กิจกรรม ดังนี้

1. งานส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพองค์กรชุมชน มีกิจกรรมดังนี้

- 1) สนับสนุนค่าตอบแทนผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน
- 2) พัฒนาศักยภาพผู้นำองค์กรชุมชนและเครือข่าย
- 3) อบรมและสัมมนาบุคลากรของหน่วยงาน
- 4) ส่งเสริมเผยแพร่กิจกรรมการพัฒนาชุมชน
- 5) สนับสนุนโครงการแลกเปลี่ยนเยาวชนไทย-ต่างประเทศ
- 6) สนับสนุนการแลกเปลี่ยนผู้นำสตรีไทย-อเมริกัน

2. งานระบบข้อมูลเพื่อการพัฒนา มีกิจกรรม ดังนี้

- 1) สํารวจและจัดทำข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ในเขตชนบทและเขตเมือง
- 2) สํารวจและจัดทำข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2ค.)
- 3) ผูกอบรมการจัดเก็บ และการใช้ประโยชน์จากข้อมูล
- 4) จัดพิมพ์เอกสารวิชาการเผยแพร่ข้อมูล

3. โครงการถ่ายโอนการพัฒนาเด็ก มีกิจกรรมดังนี้

- 1) ค่าตอบแทนผู้ดูแลเด็ก
- 2) เงินสมทบประกันสังคม
- 3) อาหารเสริม
- 4) อาหารกลางวัน
- 5) จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 6) ปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 7) สนับสนุนเครื่องเล่นประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 8) สนับสนุนเครื่องเล่นการเรียนรู้
- 9) ฝึกอบรมคณะกรรมการพัฒนาเด็ก (กพด.)
- 10) ฝึกอบรมผู้ดูแลเด็ก (ผดด.) ก่อนประจำการ
- 11) ฝึกอบรมผู้ดูแลเด็ก (ผดด.) ระหว่างประจำการ
- 12) การพัฒนาเด็กเคลื่อนที่

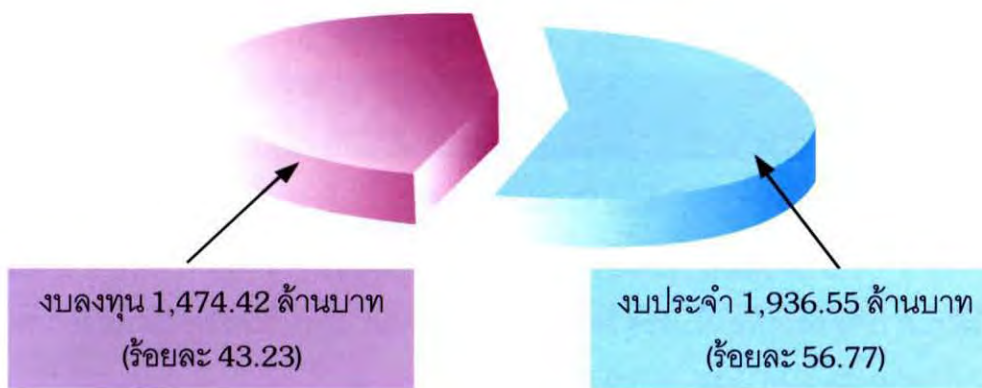
4. โครงการถ่ายโอนกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอาชีพ มีกิจกรรมดังนี้

- 1) ส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพ
- 2) สนับสนุนการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- 3) สนับสนุนปัจจัยผลิตหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง
- 4) สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาสตรีโดยองค์กรสตรี

ในปีงบประมาณ 2545 กรมการพัฒนาชุมชน ได้รับงบประมาณรายจ่ายประจำปี เป็นเงินทั้งสิ้น 3,410.97 ล้านบาท จำแนกตามลักษณะเบิกจ่ายเป็นงบประจำ 1,936.55 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 56.77 ของงบประมาณทั้งหมดและเป็นงบลงทุน 1,474.42 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 43.23 ของงบประมาณทั้งหมด ดังแผนภูมิที่ 3

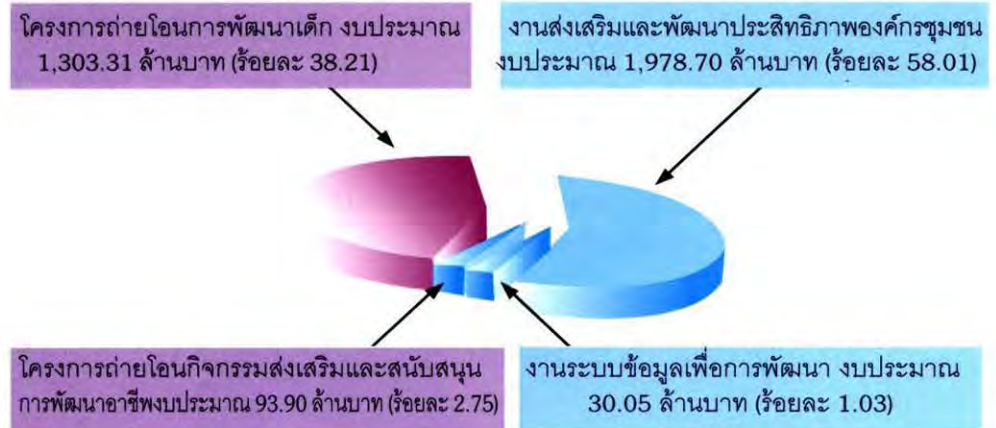
แผนภูมิที่ 3 สัดส่วนงบประมาณกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2545 ระหว่างงบประจำและงบลงทุน 3,410.97 ล้านบาท

การบริหารงบประมาณประจำปี 2545 3,410.97 ล้านบาท จำแนกตามสัดส่วนของงาน/โครงการ ปรากฏตามแผนภูมิที่ 4 ดังนี้

แผนภูมิที่ 4 สัดส่วนงบประมาณกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2545 จำแนกตามงาน/โครงการ 3,410.97 ล้านบาท

กรมการพัฒนาชุมชนได้วางรูปแบบการบริหารงานตามงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ และตอบสนองความต้องการของชุมชนตามระบบ 3:6:3 กล่าวคือ

1. ช่วง 3 เดือนแรก (ตุลาคม 2544 - ธันวาคม 2544) เป็นช่วงการเตรียมการเพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินงาน โดยกรมฯ แจ้างอนุมัติโครงการและจัดสรรงบประมาณให้ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตจังหวัดอำเภอก เพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการด้านกลุ่มเป้าหมาย บุคลากรและการจัดทำรายละเอียดทางด้านเอกสารในการดำเนินงาน

2. ช่วง 6 เดือน (มกราคม 2545 - มิถุนายน 2545) เป็นช่วงการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการที่ได้กำหนดและเตรียมการไว้ใน 3 เดือนแรก ตามบทบาทภารกิจและหน้าที่ของแต่ละระดับ ทั้งระดับกรมฯ ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขต จังหวัด อำเภอ และตำบล

3. ช่วง 3 เดือนหลัง (กรกฎาคม 2545 - กันยายน 2545) เป็นช่วงการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ ประเมินผลการดำเนินงานที่ได้ดำเนินการไปแล้วและเร่งรัดการดำเนินงานในแผนงาน/โครงการที่ยังไม่แล้วเสร็จ รวมทั้งเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณให้ถูกต้องสมบูรณ์ตามระเบียบข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การติดตามและประเมินผล

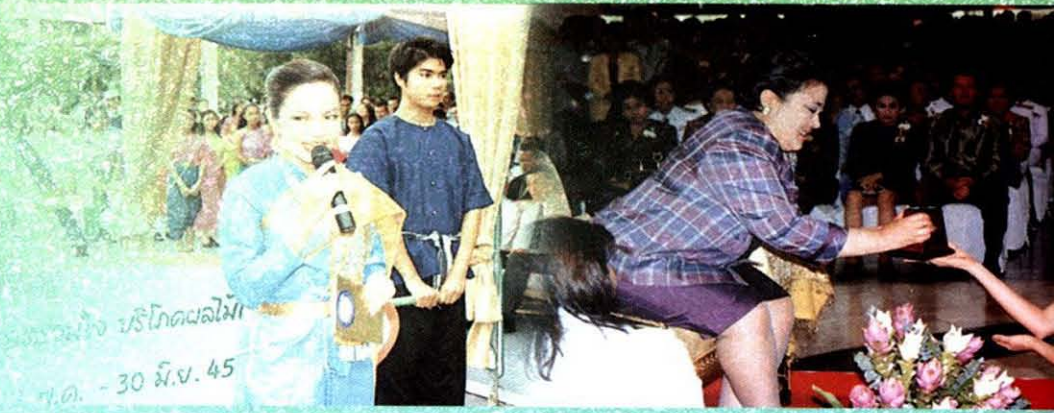
กรมการพัฒนาชุมชน ได้กำหนดระบบวิธีการติดตามงาน เป็น 3 วิธี คือ

1. การติดตามโดยบุคคล ได้แก่ การติดตาม นิเทศ และการตรวจเยี่ยมทั้งในระดับกรม ระดับศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขต ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ

2. การติดตามโดยแบบรายงาน ได้แก่ การรายงานโดยแบบรายงานเกี่ยวกับผลการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล กระทรวงมหาดไทย กรมฯ แบบรายงานเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ แบบรายงานเกี่ยวกับผลการบริหารโครงการ แบบรายงานเกี่ยวกับฐานข้อมูลและผลการดำเนินงานพัฒนาชุมชน และแบบรายงานเฉพาะกิจ

3. การติดตามโดยการประเมินผลการดำเนินงาน กรมการพัฒนาชุมชน ได้มีการติดตามงานด้วยการประเมินผล โดยกองที่รับผิดชอบหรือมอบหมายให้นักวิชาการพัฒนาชุมชนสาย ก ดำเนินโครงการสำคัญๆ เช่น การประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายเน้นหนักของกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2545

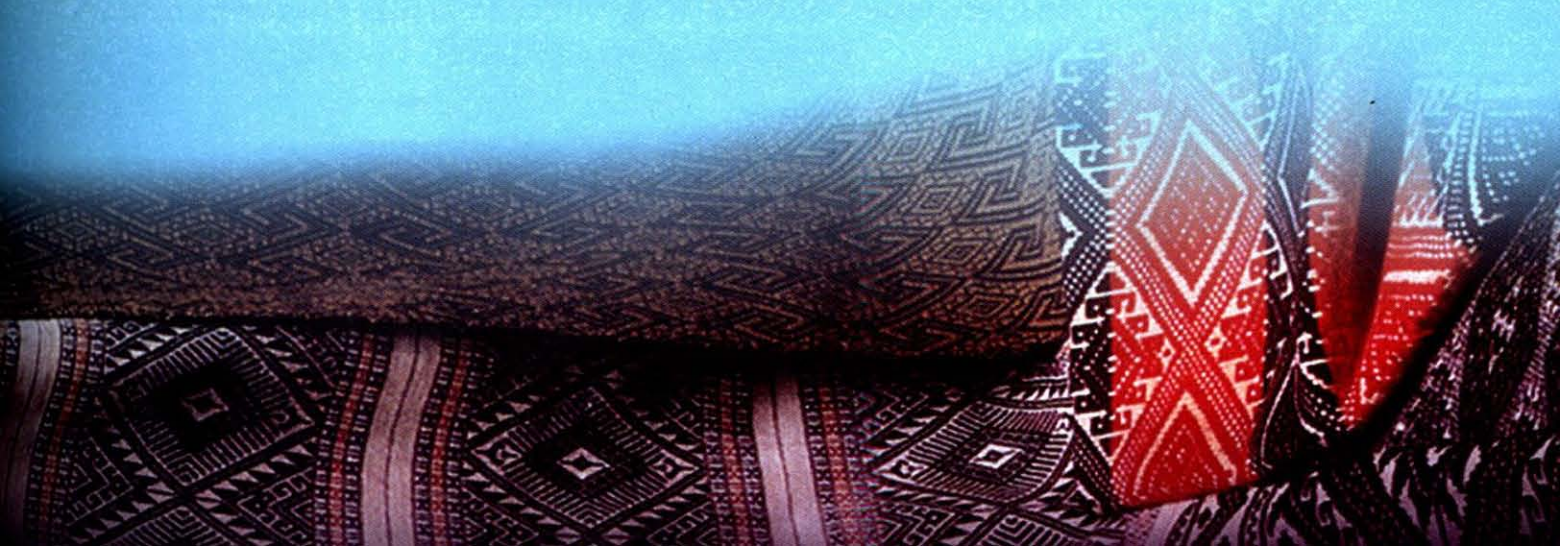

ส่วนที่ ๒

ผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานตามนโยบายเน้นหนักของกรมการพัฒนาชุมชนปี 2545

กรมการพัฒนาชุมชนได้ให้ความสำคัญในการดำเนินงานตามบทบาทภารกิจของหน่วยงานเพื่อตอบสนองต่อนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทยใน 3 ด้าน คือ นโยบายด้านการเร่งรัดจัดปัญหาความยากจนของ

ประชาชนทั้งในเขตชนบทและเขตเมือง นโยบายด้านการเร่งรัดการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และนโยบายด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบในวงราชการ อย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 เป็นต้นมา และในปีงบประมาณ 2545 กรมฯ ได้กำหนดนโยบายเน้นหนักของกรมการพัฒนาชุมชน เพื่อให้การ

ดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทยให้บรรลุผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม 4 ด้าน คือ

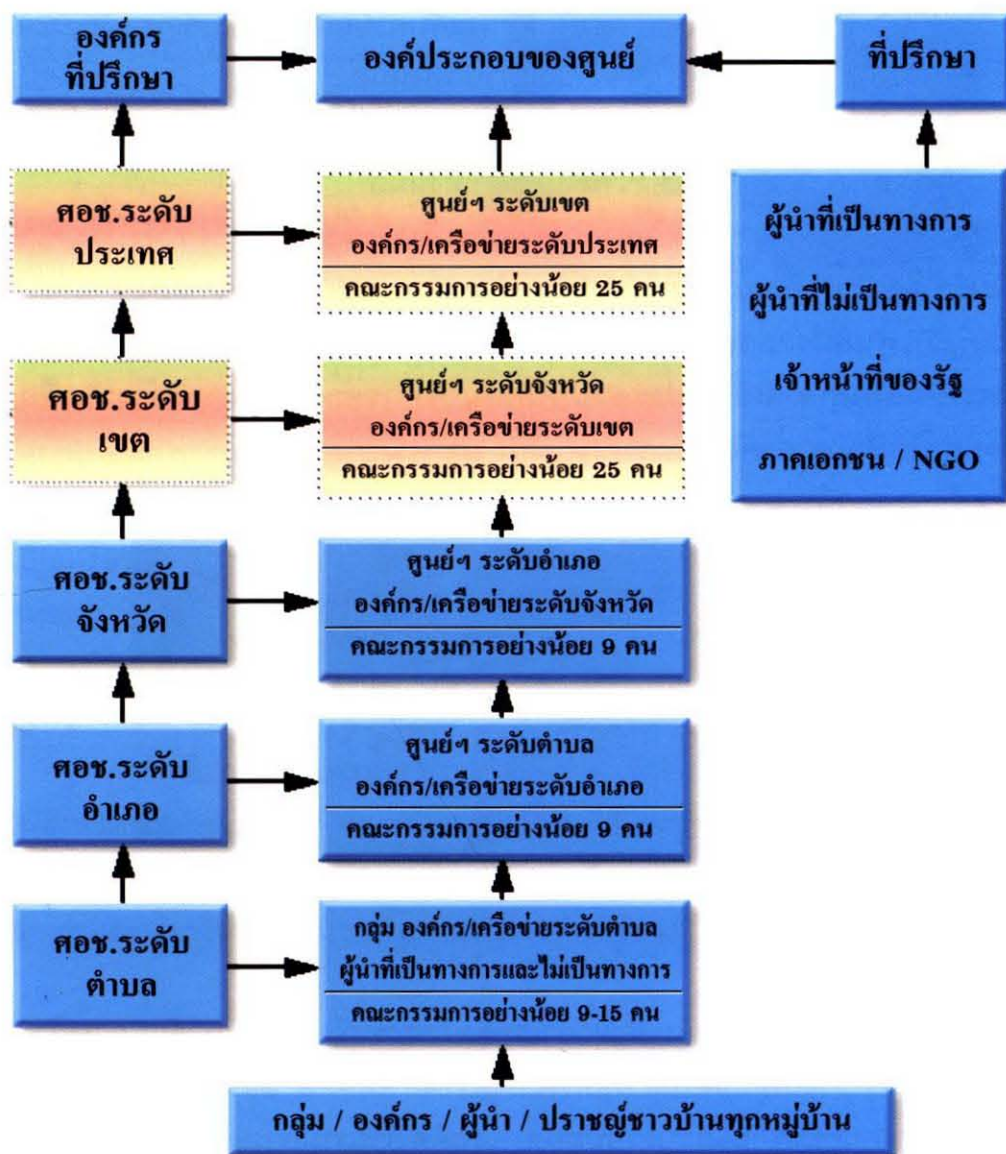
1. การส่งเสริมบทบาทศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน (ศอช.) ในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการกิจกรรมขององค์กรชุมชนและเครือข่าย

ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน (ศอช.) เป็นองค์กรที่เกิดจากการฉีกกำลังของกลุ่มองค์กรประชาชนต่างๆ ในชุมชน ในรูปแบบเครือข่ายเพื่อเป็นการสร้างพลังชุมชนและใช้พลังชุมชนในการพัฒนาชุมชนอันจะนำไปสู่กระบวนการมีส่วนร่วม ของประชาชนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนจะเป็น

แกนกลางและกลไกในการเชื่อมประสานกับกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชนโดยใช้กระบวนการประชาคมเป็นกลไกขับเคลื่อนในการดำเนินงาน โครงสร้างของศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนปรากฏดังแผนภูมิที่ 5

แผนภูมิที่ 5
แสดงโครงสร้างศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน (คอช.)

หมายเหตุ : → แผนการขยายผล คอช. ในระยะต่อไป

หน้าที่สำคัญของศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน คือ

1. แก้ไขปัญหาสำคัญเร่งด่วนของชุมชน
2. ประสานความร่วมมือในการทำงานระหว่างกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชนหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน

3. ช่วยเหลือสนับสนุนการทำงานของผู้นำ กลุ่มองค์กร สมาชิกในชุมชน

ปัจจุบันมีการรวมตัวกันจัดตั้งศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน ในระดับต่างๆ ดังนี้

- ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) จำนวน 6,920 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 95.38 ของจำนวนตำบลทั้งหมด
- ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับอำเภอ (ศอช.อ.) จำนวน 876 อำเภอ คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนอำเภอทั้งหมด
- ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับจังหวัด (ศอช.จ.) จำนวน 33 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 44 ของจังหวัดทั้งหมด

ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนในแต่ละระดับ มีการประสานงาน และเป็นแกนกลางเชื่อมประสานกับกลุ่มองค์กรต่างๆ ในการทำงานเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาสำคัญของชุมชน มีผลงานดังนี้

1. การป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด กิจกรรมที่ดำเนินการได้แก่ การสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยจัดตั้งอาสาสมัครแจ้งข่าว ตั้งศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กิจกรรมการเดินรณรงค์ป้องกันยาเสพติด และสำรวจจัดทำข้อมูลกลุ่มเสี่ยง ผู้เสพ ผู้ค้า และผู้ผลิต เป็นต้น

2. การแก้ไขปัญหาความยากจน กิจกรรมที่ดำเนินการ ได้แก่ การจัดเวทีประชาคมเพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาอาชีพ สร้างเครือข่ายโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน จัดกิจกรรมสนับสนุน และพัฒนาโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยสนับสนุนเงินทุน และสนับสนุนด้านการตลาด เป็นต้น

3. การแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ กิจกรรมที่ดำเนินการ ได้แก่ การจัดเวทีประชาคมวางแผนป้องกันแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ จัดเครือข่ายเฝ้าระวังเอดส์ เป็นต้น

4. กิจกรรมอื่นๆ ได้แก่ การพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การบริหารจัดการเรื่องขยะมูลฝอย เป็นต้น

โครงการทักซิณพัฒนา

โครงการทักซิณพัฒนา เป็นโครงการที่กระทรวงมหาดไทยมอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชนดำเนินการเพื่อมุ่งแก้ไขสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส โดยเน้นหนักในพื้นที่ทุรกันดารห่างไกล เสี่ยงภัย จำนวน 66 ตำบล และพื้นที่ปกติ จำนวน 175 ตำบล โดยใช้ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) เป็นเครือข่าย ในการประสานการดำเนินงานเพื่อฉีกกำลังกลุ่ม องค์กร และผู้นำชุมชนในพื้นที่ มาร่วมกันคิด วางแผน ตัดสินใจแก้ปัญหา และพัฒนาชุมชนของตนเองให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงปลอดภัยและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน

การดำเนินงานตามโครงการดังกล่าวคาดว่าจะทำให้ปัญหาต่างๆ ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ลดลงได้ภายใน 6 เดือน หลังจากเริ่มโครงการในเดือนกันยายน 2545 องค์กรชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองมากขึ้น และชุมชนมีฐานการทำงานที่เข้มแข็งร่วมกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

2. การสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองพร้อมส่งเสริมและพัฒนากองทุนชุมชนให้มีความเป็นเอกภาพและประสิทธิภาพ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาล ภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ที่มุ่งแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน โดย รัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองดำเนินงานในเขตเทศบาลและกรุงเทพมหานครแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับประชาชน ในการสร้างงาน สร้างอาชีพ รายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุ

ฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะเป็นเงินทุนหมุนเวียนอยู่ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ประชาชนบริหารจัดการกันเอง นโยบายดังกล่าวจึงเป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนา “คน” และ “การเรียนรู้” เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้าง “ความเข้มแข็ง” ของหมู่บ้านและชุมชน โดยมีเป้าหมายที่จะดำเนินการ จำนวน 74,881 กองทุน แยกเป็นกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 71,364 กองทุน และกองทุนชุมชนเมือง จำนวน 3,377 กองทุน

กรมการพัฒนาชุมชนได้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนับตั้งแต่เริ่มดำเนินนโยบายดังกล่าว โดยอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน ร่วมเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และเป็นอนุกรรมการในคณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. พัฒนาการจังหวัดและพัฒนากำเภอ รับผิดชอบการดำเนินงานในฐานะอนุกรรมการและเลขาธิการในคณะอนุกรรมการสนับสนุนการติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด/อำเภอ

3. จัดตั้งสำนักบริหารกองทุนพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน รับผิดชอบสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฯ

ในปีงบประมาณ 2545 ได้สนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนี้

1. สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป้าหมายทั้งหมด 74,881 กองทุน มีผลการสนับสนุน ดังนี้ (ข้อมูล ณ วันที่ 20 กรกฎาคม 2545)

1.1 มีกองทุนที่ขึ้นทะเบียนกองทุนแล้ว จำนวน 73,633 กองทุน

1.2 มีกองทุนที่ได้รับเงินแล้ว จำนวน 73,441 กองทุน เป็นเงิน 73,441

ล้านบาท

1.3 มีสมาชิกกองทุนกู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพแล้ว จำนวน 67,647,925,562 บาท

2. งานฝึกอบรม และสัมมนา ได้แก่

2.1 ประสานความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจัดทำโครงการ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามระดับจังหวัด/อำเภอ เป็นเงินทั้งสิ้น 60,117,500 บาท ดังนี้

1) ประชุมชี้แจงผู้บริหารเครือข่ายพระราชรัฐ

2) ประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างหลักสูตร “การส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้สังเคราะห์ บทเรียนและการติดตามประเมินผล กระบวนการดำเนินงานเครือข่ายพระราชรัฐ”

3) ประชุมเชิงปฏิบัติ

การส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้สังเคราะห์บทเรียน และการติดตามประเมินผลฯ ระดับเขต

2.2 ประชุมปฏิบัติการกำหนดทิศทาง การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านเชิงคุณภาพทั้ง 12 ศพช.เขต ให้แก่คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามระดับจังหวัด/อำเภอ ตลอดจนทีมประจักษ์รัฐ เพื่อสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฯ ในระยะที่ 2 ต่อไป

3. สนับสนุนเอกสารคู่มือการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฯ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฯ ให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ รวม 7 เรื่อง

การบูรณาการกองทุนพัฒนาชุมชน

การบูรณาการกองทุนพัฒนาชุมชน เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่กรมการพัฒนาชุมชนมุ่งจะพัฒนากองทุน พัฒนาชุมชน ที่มีการดำเนินการอยู่ในหมู่บ้าน/ตำบล ทั้งที่เป็นกองทุนที่เกิดจากงบประมาณ และกองทุนที่ประชาชนดำเนินการจัดตั้งขึ้น ด้วยการบูรณาการเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพในด้านการบริหารจัดการ ตลอดจนเป็นการเตรียมกองทุนของหมู่บ้าน/ตำบล ให้พร้อมสำหรับการส่งเสริมและสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนและวิสาหกิจชุมชน โดยกรมการพัฒนาชุมชน ได้ดำเนินการกำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนการดำเนินงานบูรณาการกองทุนพัฒนาชุมชน ให้จังหวัดนำไปดำเนินการ และให้จังหวัดคัดเลือกตำบลที่มีความพร้อมที่จะเป็นจุดนำร่องการบูรณาการกองทุนพัฒนาชุมชน จังหวัดละ 1 จุด ดำเนินการศึกษาคความเหมาะสมของรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนการบูรณาการกองทุนพัฒนาชุมชน จำนวน 75 จุด และจะดำเนินการติดตามและขยายผลในปี 2546 ต่อไป

3. การสนับสนุนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยการทำงานตามกระบวนการและการมีส่วนร่วมของประชาคม

โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (นตผ.) เป็นโครงการหนึ่งในนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลโครงการหนึ่งเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนของประชาชนซึ่งกรมการพัฒนาชุมชนได้นำนโยบายดังกล่าวมาปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมทุกพื้นที่ ด้วยการมีส่วนร่วมของศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน (ศอช.) องค์กรชุมชนและเครือข่าย

ผลการดำเนินงาน ปี 2545 มีดังนี้

1. การจัดกลไกการบริหารโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบาย นตผ. เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีเอกภาพ และประสิทธิภาพ รัฐบาล จึงกำหนดให้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการอำนวยการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แห่งชาติ (กอ.นตผ) พ.ศ. 2544 ขึ้น โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (นายปองพล อดิเรกสาร) เป็นประธานรัฐมนตรีและปลัดกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เป็นกรรมการ ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นกรรมการ และเลขาธิการอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน และผู้แทนสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขาธิการ ทั้งนี้ กอ.นตผ ได้จัดกลไกการบริหารงาน เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงาน จำนวน 9 คณะ ดังนี้

- คณะอนุกรรมการจัดทำแผนงานและงบประมาณ
- คณะอนุกรรมการส่งเสริมการผลิต
- คณะอนุกรรมการกำหนดมาตรฐานและหลักเกณฑ์การคัดเลือกผลิตภัณฑ์

- คณะอนุกรรมการส่งเสริมการตลาด
- คณะอนุกรรมการวิจัย พัฒนา คุณภาพผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยี
- คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์
- คณะอนุกรรมการติดตามและประเมินผล

- คณะอนุกรรมการวิเทศสัมพันธ์
- คณะอนุกรรมการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จังหวัดและอำเภอ/กิ่งอำเภอ

2. ด้านการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

ในเบื้องต้นทุกจังหวัดได้คัดเลือกผลิตภัณฑ์เด่นของตำบลต่างๆ ทั่วประเทศ โดยกระบวนการประชาคมระดับตำบล จำนวน 7,753 ผลิตภัณฑ์ จังหวัดได้เลือกเป็นผลิตภัณฑ์เด่นระดับจังหวัด จำนวน 588 ผลิตภัณฑ์

3. การกำหนดมาตรฐานและหลักเกณฑ์การคัดเลือกผลิตภัณฑ์

1) ได้กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกผลิตภัณฑ์ นตผ.

2) ประชุมชี้แจงหลักเกณฑ์แก่ คณะอนุกรรมการจังหวัด/อำเภอ/กิ่งอำเภอ

3) คณะอนุกรรมการกำหนด มาตรฐานและหลักเกณฑ์การคัดเลือกผลิตภัณฑ์ ได้พิจารณาตรวจสอบและกลั่นกรองผลิตภัณฑ์ดี เด่นของกลุ่มสินค้าที่ผลิตโดยชุมชนเตรียมเสนอ กอ.นตผ เพื่อประกาศขึ้นบัญชีแล้ว จำนวน 155 ผลิตภัณฑ์

4. การส่งเสริมช่องทางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ นตผ. ดังนี้

1) ศูนย์สาริตการตลาด	2,264	แห่ง
2) สถานีบริการน้ำมัน	913	แห่ง

3) ห้างสรรพสินค้า	284	แห่ง
4) ร้านค้าทั่วไป	3,446	แห่ง
5) ร้านค้าชุมชน	2,153	แห่ง
6) อื่นๆ เช่น ที่พักริมทาง สถานท่องเที่ยว โรงแรม สถานีขนส่ง ฯลฯ	3,084	แห่ง
รวมทั้งสิ้น	13,161	แห่ง

5. การสร้างรายได้ ผลิตภัณฑ์ นตผ.

1) กอ.นตผ. ได้กำหนดประมาณการเป้าหมายการจำหน่ายสินค้า นตผ. ในปี พ.ศ. 2545 จำนวน 10,906,140,000 บาท

รายได้การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ระยะเวลา 7 เดือน (มกราคม - กรกฎาคม 2545) สามารถจำหน่ายสินค้าได้แล้ว 11,852,170,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 108.68 ของประมาณการรายได้ปี 2545 คิดเป็นต้นทุน 8,524,170,000 บาท กำไร 3,328,000,000 บาท

2) ด้านการพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ได้สนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ ให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน ดังนี้

- มาตรฐาน อย. 1,587 ผลิตภัณฑ์
- มาตรฐาน มอก. 30 ผลิตภัณฑ์
- ฮาลาล 32 ผลิตภัณฑ์
- การรับรองรหัสสากล 24 ผลิตภัณฑ์
- อื่นๆ 1,106 ผลิตภัณฑ์ รวมทั้งสิ้น 2,779 ผลิตภัณฑ์

3) การจัดงานมหกรรม หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนได้ร่วมกันดำเนินโครงการดังกล่าวมาเป็นระยะเวลาพอสมควร ซึ่งปรากฏผลการดำเนินงาน โดย

สามารถทำให้สินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีศักยภาพทางการตลาด เป็นที่ยอมรับ และสามารถเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ได้ทราบทั่วกัน กอ.นตผ จึงกำหนดดำเนินการโครงการ “มหกรรม หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ขึ้นระหว่างวันที่ 25 พฤษภาคม - 2 มิถุนายน 2545 รวม 9 วัน ณ ศูนย์แสดงสินค้าอิมแพ็ค (อาคาร 5)

เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี

ผลการจัดงานประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง มีกลุ่มอาชีพและหน่วยงานต่างๆ มาร่วมจำหน่าย 690 กลุ่ม ผู้ค้าส่งมาร่วมงาน 831 ราย ผลการจำหน่ายสินค้า และซื้อสินค้านี้รวมเป็นเงินทั้งสิ้น

182,652,934 บาท

6. การจัดทำแผนงานและงบประมาณ ได้จัดทำร่างแผนแม่บท หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2545 - 2549) โดยบูรณาการแผนงาน และงบประมาณ จากคณะอนุกรรมการชุดต่างๆ และส่วนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 13 แผนงานหลัก เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ไทยตำบลดอทคอม ดำเนินการในลักษณะโครงการนำร่องโดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ กุมภาพันธ์ 2542 โดยความร่วมมือกันของ 3 หน่วยงานได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน เว็บไซต์ไทยตำบลดอทคอมและบริษัทอินเทอร์เน็ตประเทศไทยมหาชนจำกัด โดยแบ่งหน้าที่ในการดำเนินงานดังนี้

1) กรมฯ ร่วมคัดเลือกกลุ่มอาชีพ ประสานงานชี้แจงกับกลุ่มเรื่องการดำเนินงานพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

2) ไทยตำบลฯ ดำเนินการจัดทำหน้าร้านสำหรับสินค้าของกลุ่มที่คัดเลือก ทั้งการทำรูปสินค้า การแปลข้อมูลเป็นภาษาอังกฤษ

3) บริษัทอินเทอร์เน็ตฯ ทำหน้าเชื่อมโยงข้อมูลจากไทยตำบลฯ การตัดบัญชีชำระเงินค่า สินค้า การติดต่อกลุ่มในการส่งสินค้าให้ลูกค้า

ผลการดำเนินงานสามารถเปิดขายสินค้าชุมชนมีการซื้อขายได้จริงตั้งแต่วันที่ 22 เมษายน 2545 ทั้งวิธีการตัดบัตรเครดิต และจ่ายโอนเงินที่เคาเตอร์ธนาคารและจะเพิ่มสินค้าจากกลุ่มอาชีพในจังหวัดต่างๆ ให้มีสินค้าพร้อมขายในระบบ รวม 17,472 รายการ จาก 548 ตำบล (ข้อมูล ณ วันที่ 2 กันยายน 2545)

โครงการเรียนรู้ร่วมกันสร้างสรรค์ชุมชน

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2545 ให้ทบมหาวิทยาลัยดำเนินโครงการเรียนรู้ร่วมกันสรรค์สร้างชุมชน เพื่อให้บัณฑิต นักศึกษาได้ศึกษาข้อเท็จจริง และร่วมกิจกรรมตามนโยบายของรัฐบาล คือ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยกรมการพัฒนาชุมชนได้รับมอบหมายให้สนับสนุนกิจกรรมตามโครงการดังกล่าว ได้แก่ การออกแบบผลิตภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และการจัดทำแผนการตลาดแก่นักศึกษา/บัณฑิต ในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชน 8 กิจกรรม เป้าหมาย 75 จังหวัด 152 ตำบล ปฏิบัติงานในตำบล หมู่บ้าน ระหว่างปิดภาคการศึกษาเดือนเมษายน - พฤษภาคม 2545

และจะมีการรายงานประเมินผลภายในเดือนกันยายน 2545 ผลการดำเนินงานทำให้นักศึกษา และอาจารย์ ได้รับประสบการณ์ใหม่ในการศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนร่วมกัน สามารถนำภูมิปัญญา และ

กิจกรรมของชุมชนมาแสดงเป็นผลงานทางวิชาการกว่า 1,216 เรื่อง เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงระบบการบริหารงาน และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

จากผลการประเมินในเบื้องต้นประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี ทำให้รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณปี 2546 เพิ่มเติม เพื่อให้สามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นเงิน 107 ล้านบาท ผลงานที่เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันสรรค์สร้างชุมชน จำนวน 1,216 กิจกรรม สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ และศึกษาเรียนรู้ของสถาบันการศึกษาส่วนราชการ และประชาชนทั่วไปตลอดจนได้แนวคิดในการกำหนดเป็นหลักสูตรการศึกษาปกติของสถาบันการศึกษาเนื่องจากสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาโดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตามหลักการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน

โครงการเทศกาลสุราแช่ไทย

โครงการเทศกาลสุราแช่ไทย จัดขึ้นเมื่อวันที่ 6 - 10 กันยายน 2545 ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ กรุงเทพมหานคร โดยคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนสุราแช่ไทย ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานยิ่งขึ้นเพื่อแนะนำสุราแช่ไทยที่ได้รับการอนุญาตให้ผลิตและจำหน่ายให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย และเพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดและสร้างรายได้ให้กับผู้ผลิต ผู้ประกอบการสุราแช่ไทย โดยมีกิจกรรมประกอบด้วยพิธีเปิดงานเทศกาลสุราแช่ไทย การประกวดการบรรจุภัณฑ์ การแสดงนิทรรศการสุราแช่ไทย การชิมสุราแช่ไทยและการจำหน่าย ผลิตภัณฑ์สุราแช่ไทย อาหาร กับแก้ม อุปกรณ์ เครื่องใช้เกี่ยวกับสุราแช่และสินค้าชุมชน ผลการจัดงานเทศกาลสุราแช่ไทยประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์เป็นอย่างดี มีผู้มาร่วมงานประมาณ 123,000 คน ยอดจำหน่ายและยอดการสั่งซื้อรวมทั้งสิ้น 37,323,650 บาท นับเป็นการสร้างรายได้ให้กับผู้ผลิต ผู้ประกอบการจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ตลาด ตามนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของรัฐบาล

4. การพัฒนาคุณภาพการจัดเก็บและส่งเสริมการใช้ประโยชน์ จากข้อมูล จปฐ. และ กชช. 2ค ในระดับท้องถิ่นและชุมชน

ข้อมูล จปฐ. และ กชช. 2ค เป็นข้อมูลพื้นฐานระดับครัวเรือน (จปฐ.) และระดับหมู่บ้าน (กชช. 2ค) ใช้เป็นเครื่องมือของกระบวนการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชน และใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาทุกระดับจึงนับว่ามีความสำคัญมาก คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 21 กันยายน 2536 กำหนดให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบททั้งภาครัฐและเอกชน นำข้อมูลทั้ง 2 ส่วนดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน การกำหนดนโยบาย แนวทางปฏิบัติ การอนุมัติโครงการการจัดสรรงบประมาณและการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาชนบท ประกอบกับรัฐบาลได้กระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยมีการถ่ายโอนงานไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการตั้งแต่วันที่ 2544 ดังนั้นข้อมูล จปฐ. และ กชช. 2ค. จึงเป็นข้อมูลพื้นฐานที่มีความจำเป็นสำหรับการพัฒนางานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก

ในปี 2545 กรมการพัฒนาชุมชนได้เน้นให้เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนทุกระดับให้ความสำคัญและเอาใจใส่ในการบริหารการจัดเก็บข้อมูล จปฐ. ตามกระบวนการที่กำหนด เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ หรือผู้เกี่ยวข้องได้ใช้ข้อมูลที่มีคุณภาพผลการดำเนินงานปรากฏ ดังนี้

1. บริหารการจัดเก็บข้อมูล จปฐ. ปี 2545 จำนวน 9,000,000 ครัวเรือน จาก 71,852 หมู่บ้าน 6,965 ตำบล 876 อำเภอ/กิ่งอำเภอ 75 จังหวัด ซึ่งปี 2545 นี้ เป็นครั้งแรกที่ใช้โปรแกรมบันทึกและประมวลผลข้อมูลใหม่ บนระบบ Windows โดยการบันทึกข้อมูลทุกครัวเรือนจาก จปฐ. 1 ที่อบต./สภาตำบล ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่ได้จากข้อมูล จปฐ. 2 รวมทั้งทำให้ อบต./สภาตำบล ได้รับทราบผลข้อมูลก่อนอำเภอ/กิ่งอำเภอ จังหวัด และส่วนกลาง สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการกำหนดข้อบังคับรายจ่ายประจำปีและจัดทำแผนพัฒนาตำบลได้ทันที นอกจากนี้ยังสามารถทราบระดับคุณภาพชีวิตของทุกครัวเรือนได้ด้วย

2. ดำเนินการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการใช้โปรแกรมบันทึกและประมวลผลข้อมูล จปฐ. ปี 2545 แก่ผู้แทนของจังหวัด และ ศพช.เขต รวมทั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบส่วนกลาง จำนวน 104 คน ระหว่างวันที่ 26 - 27 สิงหาคม 2545 เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาฯ สามารถให้คำปรึกษาและแนะนำแก่อำเภอ/กิ่งอำเภอ และตำบล (อบต./สภาตำบล) ในเขตความรับผิดชอบ รวมทั้งเป็นเครือข่ายของกรมฯ ศพช.เขต และจังหวัด ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวบรวมปัญหาที่เกินขีดความสามารถส่งต่อส่วนกลางเพื่อแก้ไขต่อไป

3. ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ประโยชน์ข้อมูล จปฐ. และข้อมูล กชช. 2ค อย่างกว้างขวางทั่วทุกระดับทุกกลุ่ม/องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศ โดยจัดทำเป็น เอกสารสิ่งพิมพ์ CD-ROM, Copy Disk และให้บริการข้อมูล เพื่อเผยแพร่และเชิญชวนให้มีการใช้ข้อมูล

4. ดำเนินการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามและเครื่องชี้วัดข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2ค) ในช่วงแผนฯ 9 ในวันที่ 5 มิถุนายน 2545 จำนวน 85 คน กลุ่มเป้าหมายคือทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

5. ดำเนินการประชุมคณะทำงานปรับปรุงและจัดทำเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบทและเมือง ในฐานะฝ่ายเลขานุการ จำนวน 2 ครั้ง เพื่อพิจารณาแบบสอบถามและเครื่องชี้วัดข้อมูล กชช. 2ค

6. ดำเนินการจัดสัมมนาเพื่อเตรียมการจัดเก็บข้อมูล จปฐ. เขตเมือง ในวันที่ 5 - 6 สิงหาคม 2545 จำนวน 480 คน เพื่อให้ปลัดเทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล ผู้แทนเมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร สามารถบริหารจัดการจัดเก็บข้อมูล จปฐ. เขตเมือง ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนจัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ เทปเสียง และวิดีโอซีดี เพื่อสนับสนุนการจัดเก็บข้อมูล จปฐ. เขตเมืองของเทศบาลทุกแห่ง เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร

7. ดำเนินโครงการตำบลดีมีการใช้ประโยชน์ ให้แก่ ประธานคณะกรรมการบริหาร อบต. ปลัด อบต. เจ้าหน้าที่ระบบข้อมูลของ อบต. ผู้แทน ศอช.อ. หรือ ศอช.ต. พัฒนาการผู้ประสานงานตำบล และพัฒนาการอำเภอ/กิ่งอำเภอ เพื่อให้ทุกอำเภอ/กิ่งอำเภอ ตำบล (อบต./สภาตำบล) มีข้อมูลดี มีคุณภาพ และมีการนำไปใช้ประโยชน์อย่างจริงจัง สามารถเป็นต้นแบบให้แก่ตำบลอื่น ๆ

การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลโดยได้ประกาศสงครามกับยาเสพติด และใช้แนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของครอบครัว และชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชนได้สนองนโยบายดังกล่าว โดยได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดปี 2544 - 2549 ผลการดำเนินงานปี 2545 ได้แก่

1. รณรงค์และประชาสัมพันธ์ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการจัดทำแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์เพื่อต่อต้านยาเสพติด จำนวน 52,498 ป้าย จัดกิจกรรมเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด จำนวน 55 ครั้ง

2. จัดกิจกรรมฝึกอบรมประชุมสัมมนา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและให้ประชาชนเป้าหมายเกิดความตระหนักและร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติดจำนวน 12,747 ครั้ง 995,152 คน

3. การปฏิบัติงานพลังของแผ่นดิน ฝึกกำลังประชาชนให้มีส่วนร่วม แก้ไขปัญหายาเสพติด จำนวน 1,378 ครั้ง 130,045 คน

4. จัดกิจกรรมครัวเรือนร่วมใจ ด้านภัยยาเสพติด จำนวน 593,524 ครอบครัว

5. ส่งเสริมสนับสนุนเยาวชนให้เป็นแกนนำในการต่อต้านยาเสพติด ในชุมชน มีกิจกรรมดังนี้

1) โครงการรวมพลังเยาวชน พลังแผ่นดิน ด้านยาเสพติด เพื่อให้เยาวชนได้แสดงเจตนา สาบานตนไม่เสพ ไม่จำหน่าย และไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุกประเภท โดยการจัดชุมนุมรวมพลังเยาวชนในระดับจังหวัด ดำเนินการพร้อมกันทุกจังหวัดทั่วประเทศ และให้เยาวชนสาบานตนไม่เสพไม่จำหน่าย และไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุกประเภท และเยาวชนเขียนปณิธานลงบนผืนผ้า ผลการดำเนินงานมีเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมทั่วประเทศ จำนวน 21,129 คน

2) โครงการสัมมนาเยาวชนไทยภูเขาต้านภัยยาเสพติด เพื่อสร้างแกนนำเยาวชนในการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน และเพื่อกระตุ้นให้เยาวชนและชุมชนตระหนักในปัญหายาเสพติดของชุมชนในพื้นที่สูง ตลอดจนกำหนดรูปแบบและวิธีการป้องกันและแก้ไขโดยการจัดสัมมนาเยาวชนไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ จาก 17 จังหวัดในภาคเหนือ ผลการดำเนินงาน มีเยาวชนไทยภูเขาเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 120 คน

3) โครงการเยาวชนนวมทองต้านภัยยาเสพติด เพื่อลดปัญหาการติดสารเสพติดของเยาวชนและเพื่อเป็นการวางรากฐานกีฬามวยสากลสมัครเล่นให้

แก่เยาวชนไทย ให้เยาวชนมีใจฝักใฝ่ในการเล่นกีฬาและรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยการจัดแข่งขันชกมวยสากลสมัครเล่นของสมาชิกศูนย์เยาวชนตำบล

ในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับภาค 4 ภาค และระดับประเทศ แข่งขัน 4 รุ่น ได้แก่ รุ่นไลท์ฟลายเวท รุ่นฟลายเวท รุ่นแบนตั้มเวท และรุ่นเฟเธอร์เวท ผลการดำเนินงาน ปี 2545 เป็นครั้งที่ 2 มีศูนย์เยาวชนตำบลเข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 6,968 ศูนย์ และมีสมาชิกศูนย์ฯ

เข้าร่วมกิจกรรมจำนวนประมาณ 118,458 คน

4) กำหนดมาตรการป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนทุกระดับเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ได้แก่ การรณรงค์ให้ข้อมูลและสร้างจิตสำนึก การประชาสัมพันธ์ชมเชย การสอดส่องดูแลพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ที่ใช้มาตรการลงโทษทางวินัยหรือการโยกย้ายการใช้เป็นข้อมูลประกอบ การพิจารณาความดีความชอบประจำปี

การป้องกันและการปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบในวงราชการ

กรมการพัฒนาชุมชน ได้ดำเนินการในด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบในวงราชการในรูปของ “ศูนย์ประสานราชการใสสะอาด กรมการพัฒนาชุมชน” อย่างต่อเนื่อง ตามแผนกลยุทธ์กรมการพัฒนาชุมชนใสสะอาดที่ได้จัดทำขึ้น มีการจัดทำตัวชี้วัดประสิทธิภาพและความโปร่งใสโดยครอบคลุมทั้งในด้านการเสริมสร้างจิตสำนึก “ราชการใสสะอาด” ด้านการป้องกันเหตุการณ์และพฤติกรรมที่อาจนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชั่น และด้านการปราบปราม

การดำเนินการแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วน (ปี 2544 - 2545) และระยะยาว (ตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นไป) สำหรับการดำเนินการในระยะเร่งด่วน ได้ปรับปรุงระบบการวัดผลงาน โดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน (ผลผลิตและผลลัพธ์) เพื่อให้เกิดความชัดเจนโปร่งใสในการทำงาน สามารถติดตามและตรวจสอบได้อย่างแท้จริง และเกิดความเป็นธรรมในการบริหารงาน รวมทั้งการพิจารณาความดีความชอบ ซึ่งกำลังอยู่ระหว่างดำเนินการจัดวางระบบการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ (RBM) ร่วมกับสำนักงาน ก.พ. นอกจากนี้ได้พยายามปรับปรุงแก้ไขระบบการแต่งตั้งผู้บริหารเพื่อให้ได้ผู้นำที่เก่ง เป็นคนดีมีความซื่อสัตย์สุจริต เช่น ให้มีระบบการประเมินรอบทิศทาง และการปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบให้ได้รับทราบข้อมูลที่เป็นจริง ทั้งในทางปฏิบัติที่บริสุทธิ์ใสสะอาด และการปฏิบัติที่ทุจริตคอร์รัปชั่น เช่น การเพิ่มช่องทางการรับแจ้งข้อมูลข่าวสาร การร้องเรียนหรือกล่าวโทษ การมอบอำนาจให้ผู้อำนวยการศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ตรวจราชการกรมฯ

ในส่วนการส่งเสริมหรือเสริมสร้างจิตสำนึกราชการใสสะอาด ได้เน้นให้มีการสอดแทรกในหลักสูตรการฝึกอบรมต่าง ๆ โดยเฉพาะหลักสูตรการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท จัดให้มีการประกาศเกียรติคุณเพื่อยกย่อง ชมเชย และเชิดชูเกียรติข้าราชการและลูกจ้างประจำที่มีความประพฤติดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีผลการปฏิบัติงานดีเด่น อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และขณะนี้กำลังอยู่ระหว่างการจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชน เพื่อเป็นการรณรงค์สร้างจิตสำนึกอีกทางหนึ่ง

ในเรื่องของการสร้างระบบเตือนภัยและการป้องกันการทุจริตฯ ได้ดำเนินการพัฒนาเครือข่ายตรวจสอบภาคสังคมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม

โดยการดำเนินการโครงการต่างๆ ที่ได้รับงบประมาณ เจ้าหน้าที่ของกรมฯ ทุกระดับต้องดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้ทั้งก่อนระหว่าง และหลังดำเนินการทุกขั้นตอนและมีการตั้งผู้แทนองค์กรชุมชนหรือประชาชนร่วม เป็นกรรมการตรวจรับพัสดุหรือตรวจรับการจ้าง รวมทั้งมีการจัดตั้งศูนย์รวมข่าว ประกวดราคาของกรมฯ เป็นศูนย์เผยแพร่ข่าวสารการจัดซื้อ จัดจ้าง ทั้งทางเอกสาร อินเทอร์เน็ต และสื่ออื่น ๆ แก่สาธารณชน

สำหรับในด้านการปราบปราม ได้ปรับปรุงระบบการสอบสวนและลงโทษทางวินัยให้รวดเร็ว มีกระบวนการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และในอนาคตจะประสานเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อสร้างระบบการลงโทษทางสังคมอย่างจริงจังด้วย

โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน (กข.คจ.)

ความยากจนของประชาชนชาวชนบทเป็นปัญหาที่ทุกรัฐบาลมุ่งแก้ไขให้หมดไป ดังนั้นคณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2536 ให้กระทรวงมหาดไทย ดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน (กข.คจ.) ระยะ

ที่ 1 ปี 2536 -2540 โดยมอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาลด้านการกระจายรายได้และ

ความเจริญไปสู่ภูมิภาค และเพื่อให้ครัวเรือนในหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 จำนวน 11,608 หมู่บ้าน มีการยกระดับรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ด้วยการสนับสนุนเงินทุน ประกอบอาชีพ หมู่บ้านละ

280,000 บาท โดยไม่มีดอกเบี้ย และคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2540 เห็นชอบในหลักการของโครงการ กข.คจ. ระยะที่ 2 ปี 2541 - 2544 โดยดำเนินการในหมู่บ้านที่มีครัวเรือนยากจนซึ่งมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 15,000 บาท/คน/ปี ตามข้อมูล จปฐ. ปี 2539 เพื่อขยายการดำเนินงานให้ครอบคลุมไปทุกหมู่บ้านที่ยังไม่ได้ดำเนินการในระยะที่ 1 จำนวน 28,038 หมู่บ้าน

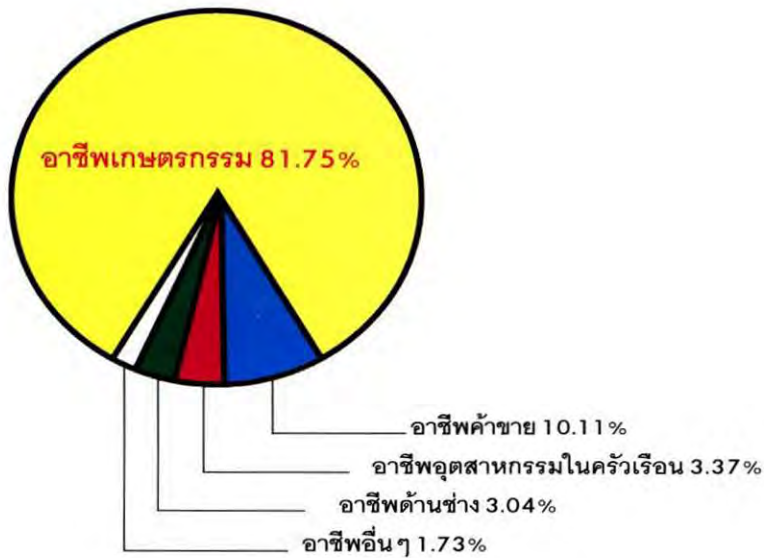

ผลการดำเนินงานโครงการ กข.คจ. ตั้งแต่ปี 2536-เดือนกรกฎาคม 2545 ได้สนับสนุนเงินทุนแก่หมู่บ้าน เป้าหมายแล้วทั้งสิ้น 29,234 หมู่บ้าน เงินทุนทั้งสิ้น 14,614.88 ล้านบาท ครัวเรือนยากจนเป้าหมายทั้งสิ้น

2,774,554 ครัวเรือน ได้รับเงินยืมแล้ว 1,560,170 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 56.23 ของครัวเรือนเป้าหมาย อาชีพที่ครัวเรือนยืมเงินไปลงทุนส่วนใหญ่ได้แก่อาชีพเกษตรกรรม จำนวน 1,275,442 ครัวเรือน (ร้อยละ 81.75) รองลงมาคืออาชีพค้าขาย จำนวน 157,789 ครัวเรือน (ร้อยละ 10.11) อาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน 52,652 ครัวเรือน (ร้อยละ 3.37) อาชีพด้านช่าง 47,481 ครัวเรือน (ร้อยละ 3.04) และอาชีพอื่น ๆ จำนวน 26,806 ครัวเรือน (ร้อยละ 1.73) ตามแผนภูมิที่...6

**แผนภูมิที่ 6 อาชีพที่ครัวเรือนยากจนเป้าหมาย
ในโครงการ กข.คจ. ยืมเงินไปลงทุน**

การใช้คืนเงินยืมโครงการ กข.คจ. พบว่า ครัวเรือนยากจนได้ยืมเงินและใช้คืนเงินยืมแล้ว และไม่ประสงค์จะขอยืมเงินทุนอีก มีจำนวน 299,606 ครัวเรือน (ร้อยละ 19.20) ครัวเรือนยากจนที่ได้ยืมเงินโครงการ กข.คจ. โดยนำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพต่าง ๆ จำนวน 14,614,875,950 บาท ทำให้มีรายได้หลังหักต้นทุนแล้วเป็นเงิน 3,627,106,030 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.82 ของเงินลงทุนทั้งหมด นอกจากนี้ทำให้ครัวเรือนยากจนมีรายได้เพิ่มขึ้นผ่านเกณฑ์ 15,000 บาท/คน/ปี จำนวน 407,915 ครัวเรือน (ร้อยละ 26.15)

ผลการดำเนินงานในภาพรวมพบว่า สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในการพัฒนารายได้ให้แก่ครัวเรือนอย่างแท้จริง ประชาชนมีความสามารถและมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองครอบครัว ชุมชน รวมทั้งมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถพึ่งตนเองได้ในชุมชนท่ามกลางวิกฤติเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งในระดับครัวเรือนที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนโดยตรง และเพื่อเป็นการพัฒนาครัวเรือนให้มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกครัวเรือน กรมการพัฒนาชุมชน จึงได้ดำเนินการฝึกอบรมเพิ่มพูนประสิทธิภาพ

การบริหารโครงการ กข.คจ. อย่างมีเป้าหมาย มีเกณฑ์ชี้วัดผลลัพธ์ที่ชัดเจนในเชิงคุณภาพ โดยให้จังหวัดกำหนดเป้าหมายยกระดับรายได้ของครัวเรือนและหมู่บ้านระหว่างปี 2545 - 2547

การพัฒนาอาชีพและเงินทุนท้องถิ่น

การสนับสนุนกลุ่มอาชีพ

กรมการพัฒนาชุมชน ได้สนับสนุนและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในชนบทผ่านกระบวนการรวมกลุ่มคนที่มีความรู้ ความชำนาญ ความสามารถและภูมิปัญญาด้านอาชีพจัดตั้งเป็นกลุ่มร่วมกันบริหารจัดการด้านการผลิตทุนและการตลาดเพื่อให้สามารถบริหารจัดการด้านธุรกิจชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองและเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ปัจจุบันมีกลุ่มอาชีพทั้งหมด 59,694 กลุ่ม สมาชิก 589,410 คน แยกประเภท ดังนี้

1. ด้านการเกษตร	37,418	กลุ่ม	สมาชิก 257,263	คน
2. ด้านอุตสาหกรรมในครัวเรือน	9,872	กลุ่ม	สมาชิก 141,242	คน
3. ด้านช่าง	1,405	กลุ่ม	สมาชิก 45,314	คน
4. ด้านแปรรูปอาหาร/ถนอมอาหาร	2,947	กลุ่ม	สมาชิก 121,210	คน

การพัฒนากลุ่มอาชีพ แบ่งเป็น

1. กลุ่มอาชีพที่สามารถดำเนินการขึ้นธุรกิจ 4,509 กลุ่ม
  2. กลุ่มอาชีพที่มีการพัฒนารูปแบบ/มาตรฐาน/บรรจุภัณฑ์ 2,118 กลุ่ม
  3. กลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน/คุณภาพการผลิต 374 กลุ่ม
- กรมการพัฒนาชุมชนสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่มอาชีพ ดังนี้

1. ได้ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการจัดหาเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมอาชีพของกลุ่มอาชีพในสวนที่เกินความสามารถของกลุ่ม โดยสนับสนุนงบประมาณดำเนินการจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ และครุภัณฑ์ ภายใต้ระบบ กนภ. โดยเฉพาะปี 2545 ได้สนับสนุนทุนดำเนินการแก่กลุ่มอาชีพเพื่อขยายผลด้านการผลิต การแปรรูป การบรรจุภัณฑ์ และอื่น ๆ ในรูปธุรกิจชุมชน รวมทั้งมุ่งสร้างความเข้มแข็งแก่กลุ่มอาชีพให้สามารถพึ่งตนเองได้ จำนวน 315 กลุ่ม งบประมาณดำเนินการกลุ่มละ 60,000 บาท เป็นเงิน 18,900,000 บาท

2. รับรองกลุ่มอาชีพ เพื่อรับสิทธิพิเศษในการรับสั่งจ้าง ทำและซื้อผลิตภัณฑ์จากหน่วยราชการ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2545 และจัดทำข้อมูลกลุ่มอาชีพส่งให้กรมบัญชีกลาง เพื่อประสานส่วนราชการในการสนับสนุนกลุ่มอาชีพต่อไป

3. ประสานสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาอาชีพของประชาชน ตามข้อเสนอของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2546 จำนวน 3,147,000 บาท

4. จัดทำแนวทางในการถ่ายโอนตามกิจกรรมพัฒนาอาชีพ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการคัดเลือกกลุ่ม องค์กร ที่จะสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาอาชีพประจำปี

5. จัดทำแนวทางการจัดทำข้อเสนอแผนงาน/โครงการ ตามแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนการท่องเที่ยวไทย 3 ปี (พ.ศ.

2547 - 2549) ในการจัดสร้างศูนย์แสดงและจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ในวงเงิน 375,000,000 บาท

นอกจากนี้ยังได้จัดทำเอกสารเพื่อสนับสนุนกลุ่มอาชีพในเรื่องการเพิ่มมูลค่าสินค้า เพื่อพัฒนามาตรฐาน คุณภาพ เพื่อให้กลุ่มมีความรู้ ความเข้าใจและพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีรายได้มากขึ้นด้วย

การจัดงานเทศกาลร่วมใจบริโภคผลไม้ไทย

คณะรัฐมนตรีมีมติให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาการค้าสินค้าเกษตรตกต่ำ ซึ่งกรมการพัฒนาชุมชนได้สำรวจข้อมูลผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ โดยเฉพาะผลไม้ที่คาดว่าจะมีปัญหาราคาตกต่ำ ผลผลิตล้นตลาดเหลือจำหน่ายในช่วงฤดูกลาง และได้จัดทำโครงการ “เทศกาลร่วมใจบริโภคผลไม้ไทยและผักปลอดสารพิษ” ขึ้น เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่าย และเสริมรายได้ให้กับกลุ่มผู้ปลูก ณ บริเวณถนนราชบพิธ ด้านข้างกระทรวงมหาดไทย เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2545 - วันที่ 31 สิงหาคม 2548 รวมเวลา 4 เดือน

โดยกรมฯ ได้มอบหมายให้จังหวัดคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ที่คาดว่าจะมีปัญหาราคาตกต่ำ และผลผลิต

ล้นตลาดเข้าร่วมจำหน่าย และเป็นผู้ประสานงานด้านสถานที่ ซึ่งองค์การตลาดสนับสนุนเต็มที่ จำนวน 30 หลัง การไฟฟ้านครหลวงสนับสนุนการติดตั้งเครื่องวัดกระแสไฟฟ้า

เทศกาลดังกล่าวดำเนินการ 2 ช่วง ๆ ละ 2 เดือน คือ ช่วงที่ 1 ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม - 30 มิถุนายน 2545 รวม 20 จังหวัด 44 กลุ่ม ยอดการจำหน่ายผลไม้ ในช่วงแรกจนถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2545 จำนวน 7,725,725 บาท ยอดผลผลิตทางการเกษตร จำนวน 355,529 กิโลกรัม สำหรับในช่วง 2 ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม - 8 กรกฎาคม 2545 สามารถจำหน่ายผลไม้และผักปลอดสารพิษได้ทั้งหมด 665,273 บาท

จากผลการดำเนินงานในครั้งนี้นำส่งผลให้กลุ่มเกษตรกรและกลุ่มอาชีพที่นำผลไม้มาจำหน่ายได้เรียนรู้ประสบการณ์ทางการตลาด และสามารถบริหารจัดการด้านการขาย ตลอดจนสามารถเพิ่มช่องทางการตลาดผลไม้ของไทยได้เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาผลผลิตล้นตลาดและราคาตกต่ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเริ่มจัดตั้งครั้งแรกเมื่อพ.ศ. 2517 จนถึงปัจจุบัน รวมระยะเวลา 28 ปี ขยายสู่พื้นที่ทั่วประเทศ ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน 2545 มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 32,775 กลุ่ม มีสมาชิกทั้งหมด 3,640,849 คน มีเงินสะสมสะสมทั้งสิ้น 6,714,442,658 บาท โดยมีกิจกรรมเครือข่ายของกลุ่ม ได้แก่ ธนาคารข้าว 3,686 แห่ง ศูนย์สาธิตการตลาด 3,532 แห่ง ยุ้งฉาง 451 แห่ง โรงสี 154 แห่ง บิมน้ำมัน 331 แห่ง จำหน่ายปุ๋ย 149 แห่ง ลานตากผลผลิต 12 แห่ง ผลิตน้ำสะอาด 12 แห่ง และผลิตน้ำแข็งหลอด 4 แห่ง กิจกรรมเครือข่ายของกลุ่มสามารถให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก 2,281,007 คน เป็นเงิน 3,238,498,408 บาท

ลักษณะการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นการระดมเงินออมของประชาชนเพื่อลงทุนด้านอาชีพ และพัฒนาระบบการผลิต ส่งผลให้ประชาชนมีรายได้มากขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอยู่ภายใต้แนวคิดการพัฒนาคนให้มีคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจ และไว้วางใจ ซึ่งกันและกัน จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมานอกจากจะปลูกฝังสมาชิกให้มีความประหยัดอดออม ช่วยเหลือกันและกัน และเพิ่มพูนรายได้แล้ว ยังเป็นการฝึกภาวะผู้นำ - ผู้ตาม เนื่องจากลักษณะการดำเนินงานของกลุ่มจะทำในรูปคณะกรรมการบริหาร มีการช่วยเหลือประสานงานกัน ขยายการดำเนินการออกไปเป็นเครือข่าย เป็นการสร้างพลังต่อรองแก้ปัญหาการถูกเอาเปรียบจากพ่อค้า คนกลาง นอกจากนี้การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตยังเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน รวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งและดำเนินงานสถาบันการเงินของชุมชน อันจะเป็นการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนให้มีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชนได้ดำเนินงานตามภารกิจที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและนโยบายของรัฐบาล ในการพัฒนา “คน” โดยการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ได้แก่ เด็ก เยาวชน สตรี อาสาสมัคร และผู้นำท้องถิ่นให้มีชีวิตความสามารถในการคิดตัดสินใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหาให้ชุมชนได้ด้วยตนเอง ทำให้ชุมชนผาสุก มีคุณภาพชีวิตที่ดี ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ในที่สุด

การพัฒนาเด็ก

กรมฯ ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนในชนบทจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นในหมู่บ้าน ตำบลทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี 2510 โดยการบริหารจัดการของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก (กพด.) ที่ได้รับการคัดเลือกจากชุมชน และมีผู้ดูแลเด็ก (ผดด.) ทำหน้าที่ดูแลพัฒนาเด็ก และกรมฯ ทำหน้าที่ในการสนับสนุนทางด้านวิชาการและงบประมาณบางส่วนในการพัฒนาเด็ก ปัจจุบัน มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) จำนวน 7,527 ศูนย์ ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 15,668 คน และเด็กอายุ 3 - 6 ปีที่อยู่ในศูนย์ฯ จำนวน 325,587 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 20 มิถุนายน 2544)

เนื่องจากพระราชบัญญัติการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ทำให้การบริหารงบประมาณงานพัฒนาเด็กของกรมฯ ในปี พ.ศ. 2544 ถูกถ่ายโอนสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้กรมฯ เป็นหน่วยบริหารงบประมาณผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วม จำนวน 8

กิจกรรมและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง จำนวน 4 กิจกรรม กรมฯ จึงได้จัดทำหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณโครงการถ่ายโอนการพัฒนาเด็ก เพื่อช่วยเจ้าหน้าที่กรมฯ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ดำเนินการด้วยความถูกต้องตามระเบียบและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก

ในปี พ.ศ. 2545 กรมฯ เป็นผู้จัดตั้งงบประมาณโครงการถ่ายโอนการพัฒนาเด็ก 1,303,319,000 บาท โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วย

ดำเนินการบริหารงบประมาณจำนวน 6 กิจกรรม และกรมฯ เป็นหน่วยดำเนินการ 6 กิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ อบต. โดยได้พยายามเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมมากที่สุดเพื่อรองรับงานของท้องถิ่นในอนาคต

กองทุนพัฒนาเด็กชนบทในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ในปี พ.ศ. 2522 กรมฯ ได้จัดตั้งกองทุนพัฒนาเด็กชนบท ขึ้น เพื่อช่วยเหลือเด็กยากจนในชนบท ให้มีโอกาสเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเหมาะสมตามวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตลอดจนได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ด้วยการขอรับบริจาคเงิน สิ่งของ และการรับอุปการะเด็ก ต่อมาในปี พ.ศ. 2536 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงรับกองทุนพัฒนาเด็กชนบทไว้ในพระราชูปถัมภ์ โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็นกองทุนพัฒนาเด็กชนบทส่วนกลาง และกองทุนพัฒนาเด็กชนบทจังหวัดในทุกจังหวัด

ผลการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาเด็กชนบทในพระราชูปถัมภ์ฯ ในปี พ.ศ. 2545 ได้แก่ กองทุนพัฒนาเด็กชนบทส่วนกลาง มีเงินทุนทั้งสิ้น 31,670,327 บาท และได้ใช้ดอกผลในการช่วยเหลือเด็กยากจนและด้อยโอกาส โดยการรับอุปการะเด็ก จำนวน 2,251 คน รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาเด็กด้านต่าง ๆ เช่น การปรับปรุง ศพด. การจัดกิจกรรมมหัศจรรย์วัยวันเด็ก 45 และโครงการช่วยน้องยามหนาว ซึ่งมีเด็กที่ได้รับการดูแลจำนวน 2,705 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2545)

เครือข่ายการพัฒนาเด็ก

เนื่องจากการปฏิรูประบบราชการและพระราชบัญญัติการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ทำให้งานและงบประมาณ การพัฒนาเด็กของกรมการพัฒนาชุมชน

ได้ถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีเจ้าหน้าที่อยู่ค่อนข้างจำกัด ต้องมีภารกิจมากขึ้นซึ่งอาจจะกระทบต่อการดำเนินงานพัฒนาเด็ก ดังนั้นกรมฯ จึงได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้แต่ละจังหวัดจัดตั้งสมาคมเครือข่ายการพัฒนาเด็กขึ้น เพื่อให้สมาคมเครือข่ายการพัฒนาเด็กทำหน้าที่พัฒนาเด็กแทนกรมฯ และสามารถดำเนินงานพัฒนาเด็กในขอบเขตที่กว้างขวางขึ้น ตลอดจนรองรับงานของกรมฯในอนาคตโดยกรมฯจัดทำเอกสารสนับสนุนการดำเนินงานดังกล่าว

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก IT เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวโรกาสเจริญพระชนมายุ 48 พรรษา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงห่วงใยและสนพระทัยในการพัฒนาเด็กมาโดยตลอด ได้เสด็จเยี่ยมเยียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่กรมการพัฒนาชุมชนรับผิดชอบเป็นประจำ ตลอดจนรับกองทุนพัฒนาเด็กชนบทไว้ในพระราชูปถัมภ์ ซึ่งนำความปลื้มปิติแก่กรมฯ เป็นอย่างยิ่ง และเนื่องในวโรกาสพระชนมายุ 48 พรรษา ในปี 2546 กรมฯ ได้จัดทำโครงการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก IT เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อเฉลิมพระเกียรติฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เจริญพระชนมายุ 48 พรรษา
2. เพื่อให้ผู้ดูแลเด็กใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสื่อการเรียนการสอน และให้เด็กทั้งในและนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้เรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์
3. คณะกรรมการพัฒนาเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครองเด็ก และประชาชนในชุมชนมีความรู้และทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยดำเนินงานในพื้นที่นำร่อง 5 จังหวัดๆ ละ 1 ศูนย์ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้านเหล่านาคี จ.ขอนแก่น บ้านดอนแก้ว จ.เชียงใหม่ บ้านป่าซาง จ.เชียงราย บ้านห้วยโธน จ.สงขลา และบ้านเขาดันหยง จ.นราธิวาส รวมทั้งจังหวัดจุดตัวอย่างของศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 1 - 12 เขตละ 1 ศูนย์ รวม 17 ศูนย์ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้านหนองรี จ.ลพบุรี บ้านสามกอ จ.ฉะเชิงเทรา บ้านด่านพร้าว จ.อุบลราชธานี บ้านสามพร้าว จ.อุดรธานี บ้านน้ำโห่ง จ.ลำปาง บ้านโตน จ.แพร่ บ้านดอนมะขาม จ.กาญจนบุรี บ้านหวาง จ.ระนอง บ้านสิรินธร จ.ตรัง บ้านวัดหนามแดง จ.สมุทรปราการ บ้านโนนสำราญ จ.มหาสารคาม บ้านแม่กุดหลวง จ.ตาก ซึ่งกรมฯ ขอรับการสนับสนุนเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้แล้วจากมหาวิทยาลัย บริษัทเอกชน และ CD-ROM จากบริษัทเอกชน เพื่อมอบให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กดังกล่าว บริษัทปูนซีเมนต์ได้สนับสนุนปูนในการปรับปรุงศูนย์ IT และองค์การยูนิเซฟสนับสนุนจัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ แก่โครงการในพื้นที่นำร่องจังหวัดละ 1 เครื่อง นอกจากนี้คณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาเด็กชนบทส่วนกลางให้แก่ ศพด. IT จุดตัวอย่างของ ศพช.เขต 1-12 เขตละ 1 เครื่อง และให้ จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของ ศพด. IT ด้วย

โครงการเพื่อประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็กรอบ - ทะเลสาบสงขลา

โครงการนี้เป็นโครงการที่จัดทำร่วมกันระหว่างองค์การยูนิเซฟและจังหวัดสงขลา เพื่อแก้ปัญหาเด็กและครอบครัวที่อยู่รอบทะเลสาบสงขลา ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้รับโอกาสและสิทธิขั้นพื้นฐานที่พึงได้พึงมี ดำเนินงานทั่วไปในรูปพหุภาคีและสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและครอบครัวโดยใช้หลักการแนวคิดพื้นฐานของสิทธิเด็กให้ชุมชนเป็นชุมชนเพื่อเด็ก

การพัฒนาเยาวชน

กรมการพัฒนาชุมชนได้ดำเนินงานพัฒนาเยาวชน ตั้งแต่ปี 2518 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างเยาวชนเป็นพลเมืองดี มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ โดยมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และเพื่อให้ความรู้ความสามารถในการเลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสม สามารถพึ่งพาตนเองได้และเพื่อส่งเสริมให้เยาวชน มีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

แนวทางการดำเนินงานพัฒนาเยาวชน โดยจัดตั้งคณะกรรมการเยาวชนระดับหมู่บ้านและจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล เพื่อเป็นแกนกลางในการประสานการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาเยาวชน ได้แก่ การส่งเสริมภาวะการเป็นผู้นำ ส่งเสริมความรู้ด้านการประกอบอาชีพเพื่อให้สมาชิกของศูนย์เยาวชนตำบล มีอาชีพ และรายได้ช่วยเหลือครอบครัว รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมเพื่อชุมชนด้วยการให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รู้จักเสียสละในการทำงานเพื่อส่วนรวม ซึ่งในปีงบประมาณ 2545 มีโครงการ/กิจกรรม ดังนี้

1. โครงการแลกเปลี่ยนเยาวชนไทยกับต่างประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม โดยการพัฒนาเยาวชนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการทำงานร่วมกัน ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา มีเยาวชนไทยที่ผ่านโครงการแลกเปลี่ยนกับต่างประเทศ จำนวน 593 คน จำแนกประเทศคู่สัญญา ดังนี้

- โครงการแลกเปลี่ยนเยาวชนไทย-แคนาดา ดำเนินการถึงรุ่นที่ 17 มีเยาวชนไทยผ่านโครงการจำนวน 360 คน
- โครงการแลกเปลี่ยนเยาวชนไทย-สวีเดน ดำเนินการถึงรุ่นที่ 8 มีเยาวชนไทยผ่านโครงการ จำนวน 162 คน
- โครงการแลกเปลี่ยนเยาวชนไทย-อังกฤษ ดำเนินการถึงรุ่นที่ 3 มีเยาวชนไทยผ่านโครงการ จำนวน 56 คน
- โครงการแลกเปลี่ยนเยาวชนไทย-สิงคโปร์ ดำเนินการรุ่นที่ 1 มีเยาวชนไทยผ่านโครงการ จำนวน 15 คน

2. โครงการแลกเปลี่ยนเยาวชนระหว่างภาค มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนได้เกิดการเรียนรู้และร่วมแลกเปลี่ยนขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม รวมทั้งการประกอบอาชีพของชุมชนที่แตกต่างกัน นอกจากนี้เกิดเครือข่ายในการพัฒนาเยาวชนระหว่างภาค สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ไปปรับใช้ในการพัฒนาชุมชน ครอบครัวและตนเอง ซึ่งดำเนินงานโดยการแลกเปลี่ยนเยาวชนระหว่างภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยให้เยาวชนสลับภาคเข้าพักอาศัยกับครอบครัวรับรองในภาคที่ต่างจากภาคของตน ผลการดำเนินงานโครงการแลกเปลี่ยนเยาวชนระหว่างภาคดำเนินการแล้ว 2 รุ่น มีเยาวชนผ่านโครงการไปแล้ว จำนวน 95 คน

3. โครงการชุมนุมผู้นำศูนย์เยาวชนตำบลทั่วประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้นำศูนย์เยาวชนตำบลได้แสดงความจงรักภักดีและเข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เพื่อรับพระราชทานธงประจำศูนย์เยาวชนตำบล และเพื่อให้ผู้นำศูนย์เยาวชนตำบลได้เข้าเยี่ยมคารวะบุคคลสำคัญของประเทศ ดำเนินงานโดยการจัดชุมนุมผู้นำศูนย์เยาวชนตำบล ทั่วประเทศ จำนวน 300 คน ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต จังหวัดปทุมธานี จัดมาแล้วจำนวน 31 ครั้ง มีศูนย์เยาวชนตำบลรับพระราชทานธงฯ ไปแล้วจำนวน 6,698 ศูนย์ จากจำนวนศูนย์เยาวชนตำบลทั้งหมดทั่วประเทศ จำนวน 6,968 ศูนย์

4. ดำเนินการสนับสนุนเยาวชนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด เพื่อสนองนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล โดยจัดโครงการเยาวชน นวมทองต้านภัยยาเสพติด โครงการรวมพลังเยาวชน พลังแผ่นดินต่อต้านยาเสพติด และโครงการสัมมนาเยาวชนไทยภูเขาต้านภัยยาเสพติด เพื่อให้เยาวชนเป็นแกน ในการต่อต้านยาเสพติดและลดปัญหา ยาเสพติดในกลุ่มเยาวชน

การพัฒนาสตรี

สตรีเป็นกลุ่มบุคคลเป้าหมายที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่งที่มีบทบาทในการ ช่วยเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง กรมการพัฒนาชุมชนได้พัฒนาศักยภาพของ สตรีโดยการจัดตั้งองค์กรสตรี ทุกระดับเพื่อเป็นเวทีให้สตรีได้เข้ามาร่วมกันคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสตรี ตลอดจนปัญหาของชุมชนได้ด้วยตนเอง

ปัจจุบันมีองค์กรสตรีที่มีขีดความสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองเป็นจำนวนมาก ในปี 2545 กรมการพัฒนาชุมชนได้ดำเนินโครงการที่สำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาสตรี หลายโครงการด้วยกัน ดังนี้

โครงการส่งเสริมสถาบันครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการอบรม และหล่อหลอมสมาชิกของครอบครัวให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตลอดจนสร้างค่านิยม เจตคติ อุปนิสัยและบุคลิกภาพให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศชาติ ในระยะที่ผ่านมา ปัญหาสังคมส่วนหนึ่งเกิดจากความอ่อนแอของสถาบันครอบครัว ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานด้านสถาบันครอบครัว สตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสในท้องถิ่นซึ่งเป็นฐานล่างของสังคมยังขาดเอกภาพและพลังในการทำงานของหน่วยงานรับผิดชอบภาครัฐขาดการบูรณาการของแผนและประสานงานกันอย่างใกล้ชิดที่สำคัญคือไม่มีองค์กรถาวรที่มีรูปแบบดำเนินการโดยประชาชนในท้องถิ่นเพื่อรองรับภารกิจนี้อย่างชัดเจน คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ซึ่งกระจายอยู่ทุกพื้นที่ทั่วประเทศ ที่สามารถเป็นองค์กรแกนกลางในการดำเนินงานก็ยังคงขาดความรู้ ความเข้าใจและงบประมาณที่จะดำเนินการ ทำให้การแก้ไขปัญหาของสถาบันครอบครัวไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

รัฐบาลจึงมีนโยบายที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็งเพื่อส่งเสริมบทบาทสตรี ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (มาตรา 80) และกระทรวงมหาดไทยกำหนดเป็นนโยบายตามภารกิจของกระทรวงมหาดไทย ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 85/2544 ลงวันที่ 2 มีนาคม 2544 ด้วยการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาบทบาทของผู้นำในชุมชนกลุ่มต่าง ๆ และองค์การบริหารส่วนตำบลในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการพัฒนาสถาบันครอบครัว

กรมฯ ได้ดำเนินงานเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทย โดยดำเนินโครงการส่งเสริมสถาบันครอบครัวเพื่อเป็นรากฐานในการสร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคง เพื่อมุ่งให้ทุกคนได้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน รวมทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้มีภารกิจร่วมกันและเกื้อกูลกัน ซึ่งในปีงบประมาณ 2545 ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมสถาบันครอบครัวในพื้นที่ปฏิบัติการ 75 จังหวัด ๆ ละ 1 รุ่น ๆ ละ 15 ครอบครัว ๆ ละ 3 คน ประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก (อายุระหว่าง 15 - 25 ปี) รวม 45 คน ดำเนินการรุ่นละ 3 วัน แบ่งการดำเนินงานเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 (ตุลาคม 2544 - มีนาคม 2545) ดำเนินการจุดนำร่องในพื้นที่ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขต 12 เขต รวม 16 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสระบุรี ระยอง ศรีสะเกษ อุตรดิตถ์ หนองคาย ขอนแก่น ชัยภูมิ พะเยา อุตรดิตถ์ สมุทรสงคราม นครศรีธรรมราช สงขลา นราธิวาส พระนครศรีอยุธยา นครราชสีมา และนครสวรรค์

ระยะที่ 2 (เมษายน - กันยายน 2545) ดำเนินการใน 59 จังหวัด ที่เหลือ ผลจากการดำเนินโครงการส่งเสริมสถาบันครอบครัวดังกล่าว ทำให้ประชาชนในชุมชนเห็นความสำคัญของสถาบันครอบครัว และได้มีการจัดตั้ง ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนแล้วในจังหวัดพื้นที่นำร่อง 16 จังหวัด

โครงการ “มหกรรมผ้าไทย เทิดไท้องค์ราชินี” เนื่องในวัน

แม่แห่งชาติ ประจำปี 2545

กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการพัฒนาชุมชน ได้จัดกิจกรรมวันแม่แห่งชาติ (12 สิงหาคม) เป็นประจำทุกปี ถวายเป็นราชสักการะแด่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ผู้ทรงเป็นแม่แห่งชาติ เพื่อให้ประชาชนได้แสดงความกตัญญู กตเวทิต์ และแสดงความจงรักภักดีต่อพระองค์ ตลอดจนเพื่อให้ลูกได้ระลึกถึง พระคุณและแสดงความห่วงใยต่อแม่ซึ่งเป็นผู้มีพระคุณอย่างสูงและมีบทบาทสำคัญ ต่อครอบครัวและสังคม

ในปี 2545 กรมฯ ร่วมกับสมาคมผู้นำสตรีพัฒนาชุมชนไทย และ มูลนิธิโภชนาการไอโอดีน ดำเนินการโครงการวันแม่แห่งชาติขึ้น เน้นกิจกรรม เพื่อเผยแพร่ พระเกียรติคุณสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ด้านการอนุรักษ์ และส่งเสริมผ้าไทยพื้นเมืองท้องถิ่นต่าง ๆ ภายใต้ชื่องาน “มหกรรมผ้าไทย

เทิดไท้องค์ราชินี” โดยประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงมหาดไทย ด้านโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ กิจกรรม **“รณรงค์แต่งผ้าไทย เทิดไท้องค์ราชินี”** ระหว่างวันที่ 6-14 สิงหาคม 2545

มีหน่วยงานในส่วนกลางเข้าร่วมกิจกรรมแต่งกายด้วยผ้าไทย 266 หน่วยงาน 104,772 คน จัดงาน **“มหกรรมผ้าไทย เทิดไท้องค์ราชินี”** ระหว่างวันที่ 6 - 14

สิงหาคม 2545 ณ ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์ บางกะปิ โดยพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชา ทินัดตามาตุเสด็จเป็นองค์ประธานเปิดงาน และประทานโล่รางวัลการประกวดกิจกรรมตามโครงการ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2545 กิจกรรมสำคัญใน

งานประกอบด้วย การประกวดชุดผ้าไทยที่ตัดเย็บจากผ้าพื้นเมือง และการประกวดอาหารไทยใส่เกลือไอโอดีน ตลอดจนจำหน่ายผลิตภัณฑ์ตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยให้องค์กรสตรีทุกระดับเป็นแกนหลักในการประสานให้ประชาชน กลุ่มต่าง ๆ ร่วมกันจัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติในช่วงเวลาที่เหมาะสม ระหว่างวันที่ 1 - 31 สิงหาคม 2545

โครงการ “พลังสตรีพลังสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์สู่สากล”

เนื่องในวันสตรีสากล ประจำปี 2545

ในวันที่ 8 มีนาคมของทุกปี ซึ่งเป็น “วันสตรีสากล” ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีและองค์กรสตรีทั่วประเทศ ได้มีโอกาสแสดงความสามารถและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยในปี 2545 กรมฯ ร่วมกับสมาคมผู้นำสตรีพัฒนาชุมชนไทย จัดงานวันสตรีสากลทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมรวมทั้งสิ้น 2,261,130 คน

การพัฒนาอาสาสมัคร องค์กรชุมชน และผู้นำท้องถิ่น

งานอาสาพัฒนาชุมชน

กรมฯ ได้กำหนดงานอาสาพัฒนาชุมชนขึ้น ภายใต้แนวคิดที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด การทำให้ประชาชนปวารณาตนเอง ในการทำงานด้วยความเต็มใจ และเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้วยการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในการพัฒนา และเป็นอาสาพัฒนาชุมชน ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติรับหลักการ เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2512 โดยเริ่มดำเนินการในจังหวัดสกลนครและกาฬสินธุ์ ปัจจุบันขยายการดำเนินงานออกไปทั่วประเทศ โดยมีระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอาสาพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2538 รองรับการ

ปฏิบัติงาน

ขณะนี้ กรมฯ มีอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) ซึ่งได้รับคัดเลือกจากเวทีประชาคมหมู่บ้าน จำนวนหมู่บ้านละ 4 คนขึ้นไป รวมทั้งสิ้น 266,338 คน และมีผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ชาย/หญิง ตำบลละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 13,884 คน (ปฏิบัติงานในวาระปีงบประมาณ 2544 - 2545) โดยปฏิบัติงานตามภารกิจหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย และภารกิจตามวิสัยทัศน์กรมการพัฒนาชุมชน คือ ครอบคลุมอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจชุมชนดี สิ่งแวดล้อมยั่งยืน ภารกิจตามเอกลักษณ์งานอาสาพัฒนาชุมชน ได้แก่

- งานส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตย

- งานรณรงค์ป้องกันปัญหายาเสพติด

- งานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

- งานพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

โดยอาสาพัฒนาชุมชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมและเป็นแกนนำในการส่งเสริมสนับสนุนดังกล่าว

นอกจากนี้ กรมฯ ได้สนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายอาสาพัฒนาชุมชน/ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนเป็นชมรมอาสาพัฒนาชุมชนในทุกระดับ และในปี 2542 ชมรมอาสาพัฒนาชุมชนทั้ง 12 เขต ได้ร่วมกันยื่นขอจัดตั้งเป็นสมาคม (นิติบุคคล) ในชื่อ “สมาคมผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนไทย” และได้รับอนุญาตในวันที่ 30 กันยายน 2542 ในปัจจุบันมีคณะกรรมการสมาคมฯ จากทุกเขต จำนวน 25 คน ทั้งนี้ได้แบ่งการดำเนินงานเป็นสาขาในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ โดยมีคณะอนุกรรมการสมาคมฯ เป็นคณะดำเนินงาน และสำนักงานพัฒนาชุมชนเป็นที่ปรึกษาในทุกระดับ ปัจจุบันมีสมาชิกของสมาคมฯ ทั่วประเทศมากกว่า 10,000 คน มีกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือสมาชิก ได้แก่ การแบ่งปันภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพต่าง ๆ ร่วมกับคณะกรรมการเลือกตั้ง

(กกด.) เป็นองค์กรเอกชนในการตรวจสอบการเลือกตั้งในทุกระดับ

โครงการสัมมนาผู้นำองค์กรเครือข่ายพัฒนาชุมชนดีเด่น ประจำปี 2545

กรมการพัฒนาชุมชน มีภารกิจในการพัฒนา “คน” ไปสู่ภาวะการเป็นผู้นำกลุ่ม ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งที่มุ่งให้ประชาชนเจ้าของชุมชนมีศักยภาพพร้อมที่จะเป็นผู้นำการพัฒนา มีทักษะและทัศนคติที่เป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งส่งเสริมผู้นำที่มีความรู้ความสามารถเสียสละ อุทิศตนบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจและเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ตลอดจนการสร้างพลังเครือข่ายระหว่างกลุ่มองค์กรต่าง ๆ เพื่อประสานงานเชื่อมโยง

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระหว่างกลุ่มให้เกิดการเกื้อกูลกัน นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาที่ยั่งยืนกรมฯ จึงได้ดำเนินโครงการสัมมนาผู้นำองค์กรเครือข่ายพัฒนาชุมชนดีเด่น ประจำปี 2545 ขึ้น โดยมีผู้นำองค์กรเครือข่ายพัฒนาชุมชนดีเด่นทั่วประเทศ จำนวน 5 องค์กร คือ ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ผู้นำสตรี ผู้นำอาชีพก้าวหน้า ผู้นำกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และผู้นำศูนย์เยาวชนตำบล รวม 375 คน เข้าร่วมการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับโล่รางวัลผู้นำองค์กรเครือข่ายพัฒนาชุมชนดีเด่นจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และเข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ 27 - 30 พฤษภาคม 2545 ณ โรงแรมชาลีน้ำ กรุงเทพฯ

โครงการสัมมนาผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนด้านประชาธิปไตย

กรมการพัฒนาชุมชนร่วมกับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จัดกิจกรรมสัมมนาผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ด้านประชาธิปไตย) ตามโครงการส่งเสริมและเผยแพร่ประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา เพื่อให้ความรู้ ปลุกจิตสำนึก สร้างทัศนคติที่ดี ตลอดจนแนวทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง ระบบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา ปีละ 4 รุ่น ๆ ละ 100 คน โดยในปี 2545 ได้ดำเนินการสัมมนาผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ในพื้นที่ ศพช.เขต 2,3,5 และ 9 โดยในการสัมมนาประกอบด้วยกิจกรรมทางวิชาการ การบรรยายให้ความรู้ การอภิปราย การศึกษาดูงาน การจัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้ (ในรูปแบบ Walk Rally) กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างเครือข่าย กิจกรรมเนื่องในวันครบรอบ 33 ปี

งานอาสาพัฒนา (อสพ.)

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ดำเนินโครงการอาสาพัฒนาชนบท ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2508 โดยรับสมัครและคัดเลือกบุคคลวัยหนุ่มสาวที่มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป (ปัจจุบันปรับเปลี่ยนเป็นระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า) เข้ารับการฝึกอบรม

และแต่งตั้งให้เป็นอาสาพัฒนา (อสพ.) ไปปฏิบัติงานอาสาสมัครเพื่อการพัฒนาชุมชนในชนบท ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยให้คนหนุ่มสาวได้รับการศึกษา มีโอกาสเรียนรู้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบท เป็นการปลูกฝังแนวคิดและอุดมการณ์ในการพัฒนาชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างคนให้เป็นคนดี มีจิตใจอาสาสมัคร และมีจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชน ในปัจจุบันมีอาสาพัฒนามาแล้ว 53 รุ่น จำนวน 6,362 คน ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินงานอาสาพัฒนา รุ่นที่ 54 จำนวน 50 คน ปฏิบัติงานระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2544 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2545 ในพื้นที่ 6 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงราย นครราชสีมา อุตรดิตถ์ บุรีรัมย์ พระนครศรีอยุธยา และสงขลา

ภารกิจในพื้นที่ของ อสพ. อาสาพัฒนา ปฏิบัติงานภายใต้ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วย อาสาพัฒนา พ.ศ. 2540 และที่กรมการพัฒนาชุมชนมอบหมายภารกิจ

ผลการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนา รุ่นที่ 54 ที่ผ่านมาได้แก่ การจัดเวทีประชาคม การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การรณรงค์แก้ไขปัญหายาเสพติด การจัดระเบียบและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมชุมชน กิจกรรมด้านวัฒนธรรม ประเพณีและพัฒนาจิตใจ กิจกรรมการพัฒนาเด็ก เยาวชนและผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส กิจกรรมกองทุนหมู่บ้านและโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น มีประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว จำนวน 813,983 คน คิดเป็นมูลค่า 10,112,050 บาท

งานอาสาสมัครต่างประเทศ

กรมการพัฒนาชุมชน ได้ดำเนินงานโครงการอาสาสมัครต่างประเทศ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2506 โดยขอรับอาสาสมัครที่มีความรู้จากประเทศต่างๆ ทั้งเอเชีย ยุโรป และอเมริกา ผ่านองค์การระหว่างประเทศ และกรมวิเทศสหการ เพื่อเข้ามาปฏิบัติงานด้านพัฒนาชนบท สนับสนุนกลุ่มองค์กรประชาชน ในพื้นที่จังหวัดต่างๆ

และแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ เทคนิควิธีการทำงานกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 2 ปี

ปัจจุบัน กรมการพัฒนาชุมชน มีอาสาสมัครต่างประเทศปฏิบัติงานในพื้นที่ จำนวน 4 ราย คือ อาสาสมัครญี่ปุ่น จำนวน 3 ราย ปฏิบัติงาน ณ จังหวัดมหาสารคามและจังหวัดร้อยเอ็ด อาสาสมัครเกาหลี จำนวน 1 ราย ปฏิบัติงาน ณ ศพช. เขต 7 และพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี

โครงการตำบลเขียวขจีดีเด่น

กรมการพัฒนาชุมชน ตระหนักถึงความสำคัญและปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการโดยอาศัยความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและเอกชนและที่สำคัญที่สุด

คืออาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยทุกฝ่ายจะต้องมีจิตสำนึกรับผิดชอบ ร่วมมือ ร่วมใจกัน ในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

มูลนิธิสถาบันราชพฤกษ์ และกรมการพัฒนาชุมชน ได้ร่วมกันดำเนินงานโครงการตำบลเขียวขจีดีเด่น โดยมีแนวคิดให้เป็นหมู่บ้าน/ตำบลที่เป็นแบบอย่างของผลสำเร็จในการพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชนดีเด่น มีองค์กรชุมชนและประชาชนที่มีความรู้ ความเข้าใจและมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เป็นหมู่บ้าน/ตำบลที่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความสะอาด ปราศจากขยะและมลพิษ มีความร่มรื่น เขียวขจีและสวยงาม มาตั้งแต่ปี 2534 - ปัจจุบัน ในปี 2545 มูลนิธิราชพฤกษ์

สนับสนุนเงินรางวัลและโล่เกียรติยศ รวม 75 จังหวัด ๆ ละ 1 รางวัล ๆ ละ 10,000 บาท พร้อมโล่เกียรติยศในการจัดประกวดตำบลเขียวขจีดีเด่น

โครงการเงินทุนสิ่งแวดล้อมชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชนร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย Wisconsin สหรัฐอเมริกาและกรมป่าไม้ ดำเนินงานโครงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (สปท.) ในพื้นที่เป้าหมาย 8 ตำบล 4 อำเภอ ของจังหวัดเชียงรายและจังหวัดอุดรธานี โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากมูลนิธิฟอร์ดแห่งประเทศไทย เมื่อโครงการดังกล่าวได้ดำเนินการเสร็จสิ้น มีดอกเบี๋ยของงบประมาณในการดำเนินงานครั้งนี้ คงเหลืออยู่เป็นเงินทั้งสิ้น 926,123.68 บาท และอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชนได้เห็นชอบให้นำมาจัดตั้งเป็นเงินทุนสิ่งแวดล้อมชุมชน เพื่อสนับสนุนให้สมาคม/ชมรมผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนไทย ยืมไปใช้ในกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริหารจัดการเงินทุนโดย “คณะกรรมการเงินทุนสิ่งแวดล้อมชุมชน” ภายใต้ “แนวทางที่ยืมเงินทุนสิ่งแวดล้อมชุมชนปี2542” โดยมีวัตถุประสงค์ให้สมาคม/ชมรมผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนไทยมี เงินทุนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ชุมชนได้มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

โครงการสิ่งแวดล้อมเพื่อชีวิต

เป็นโครงการริเริ่ม โดยใช้เงินนอกงบประมาณในการดำเนินงานเนื่องในวันสิ่งแวดล้อมโลก 5 มิถุนายน ของทุกปี ตามประกาศของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) กรมการพัฒนาชุมชนจึงประกาศให้เป็นวันจุดประกายการพัฒนาและเสริมสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีและยั่งยืนให้แก่ชุมชนทั่วทั้งประเทศ และเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ทุกคนมีจิตสำนึกและตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อมและร่วมกันหาทางแก้ไขเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2542 - ปัจจุบัน โดยจะมีการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวไปช่วงเดือนมิถุนายนของทุกปี

โครงการความร่วมมือระหว่างกรมการพัฒนาชุมชนกับมูลนิธิไทย-เยอรมันเพื่อการพัฒนา

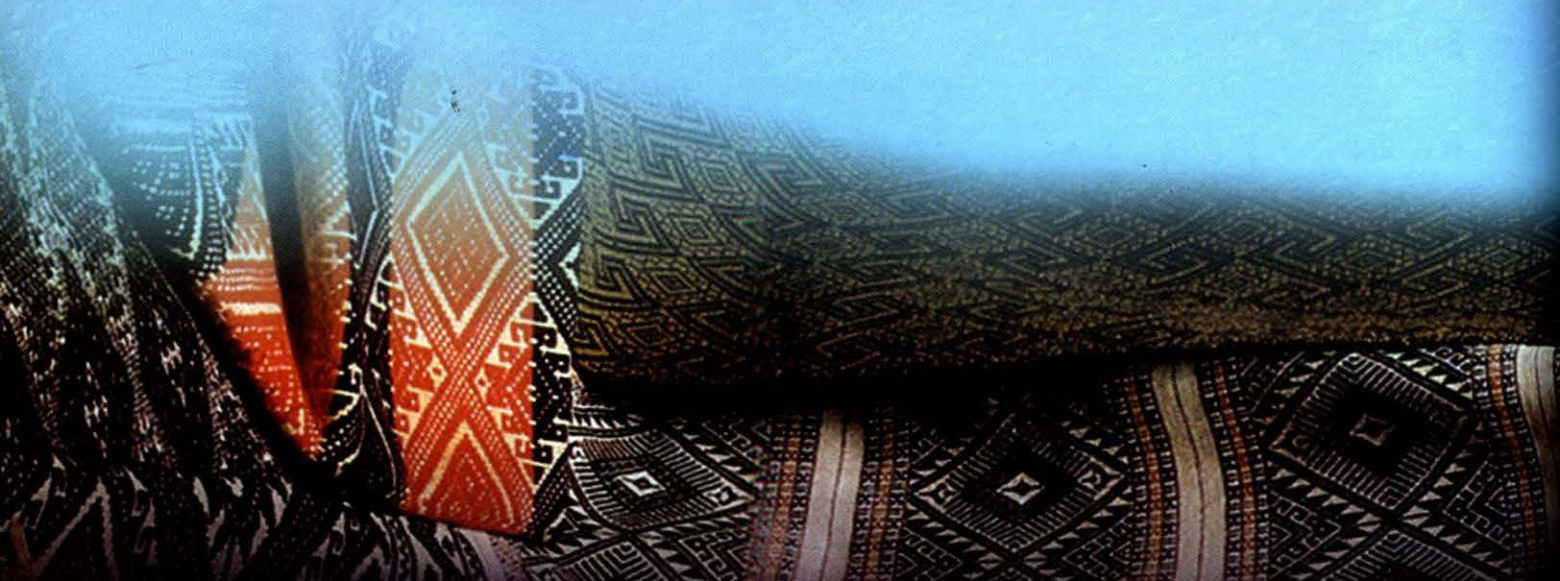
มูลนิธิไทย-เยอรมันเพื่อการพัฒนา เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยการสนับสนุนทางการเงินจากองค์กร German Agro Action ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน มีนโยบายในการช่วยเหลือสนับสนุนโครงการพัฒนาด้านสังคมเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขตความรับผิดชอบของ ศพช.เขตที่ 3,4,5,6,11 และ 12 รวมทั้งหมด 36 จังหวัด

ประเภทโครงการที่ให้การสนับสนุนผ่านกรมการพัฒนาชุมชน ได้แก่

1. โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพเพื่อเสริมรายได้ต่าง ๆ เช่น การเลี้ยงสัตว์ การเกษตร หัตถกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น จักสาน ทอผ้า เย็บผ้า เป็นต้น
2. โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาเงินทุนท้องถิ่น เช่น ศูนย์สาธิตการตลาด จัดซื้อปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย
3. โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก สตรี เยาวชน และคนพิการ
4. โครงการเกี่ยวกับการรักษาและศึกษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลการดำเนินงาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 จนถึงปัจจุบัน (มิถุนายน 2545) มูลนิธิไทย-เยอรมันเพื่อการพัฒนาให้การสนับสนุนเงินทุนแก่ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน จำนวน 156 โครงการ เป็นเงินทั้งสิ้น 48,153,523 บาท

ส่วนที่ ๓

การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารราชการของ
กรมการพัฒนาชุมชน

จากหลักการการบริหารภาครัฐแนวใหม่และรูปลักษณะของระบบราชการยุคใหม่ ซึ่งเป็นที่ยอมรับในสากล และมีบทพิสูจน์จากประสบการณ์ของประเทศต่างๆ แล้วว่า การที่จะนำประเทศผ่านพ้นออกจากปัญหาวิกฤตที่ประสบอยู่ การสร้างความมั่นคงเสถียรภาพในสังคม และการสร้างสมรรถนะให้แก่ประเทศ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างระบบราชการที่มีผลงานและมีขีดความสามารถสูงดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาและปรับปรุงระบบราชการสู่เป้าหมายในการมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กรมการพัฒนาชุมชนจึงได้ดำเนินการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารราชการของกรมฯ ดังต่อไปนี้

การปรับบทบาท ภารกิจ และโครงสร้างส่วนราชการของกรมการพัฒนาชุมชน

สืบเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2544 เห็นชอบให้ทุกส่วนราชการดำเนินการปรับบทบาท ภารกิจ และโครงสร้างส่วนราชการตามข้อสรุปที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop) ณ ทำเนียบรัฐบาล โดยทุกขั้นตอนต้องแล้วเสร็จภายในเดือนกุมภาพันธ์ 2545 เพื่อให้ทันบังคับใช้ในปีงบประมาณ 2546 สำหรับ กรมการพัฒนาชุมชนอยู่ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบภารกิจเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานพิจารณากลับนกรองการปรับบทบาท ภารกิจและโครงสร้างของกรมฯ โดยได้กำหนดภารกิจหลักตามที่ได้รับมอบหมายใน 3 ประการ คือ

1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อให้ประชาชนพึ่งตนเองและนำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็ง

2) ส่งเสริมศักยภาพของประชาชน ผู้นำชุมชน องค์กรชุมชน และเครือข่ายในการบริหารจัดการชุมชน

3) ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งได้จัดแบ่งโครงสร้างส่วนราชการของกรมฯ ให้สอดคล้อง กับภารกิจที่กำหนดขึ้นใหม่ ดังนี้

ราชการบริหารส่วนกลาง ประกอบด้วย สำนักงานเลขาธิการกรม กองคลัง กองการเจ้าหน้าที่ กองวิชาการและแผนงาน กองฝึกอบรม ศูนย์สารสนเทศ เพื่อการพัฒนาชุมชน สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน สำนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 1-9

ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ/กิ่งอำเภอ

ในการปรับบทบาท ภารกิจ และโครงสร้างกรมฯ ดังกล่าว เพื่อให้เกิดความชัดเจนควมมีประสิทธิภาพ ควมมีมาตรฐานและทันสมัย ควมเป็นไปในทางปฏิบัติรวมทั้งควมสามารถในการบูรณาการทำงานให้สนับสนุนซึ่งกันและกันได้อย่างเป็นเอกภาพภายใต้ภารกิจที่กรมฯ ได้รับมอบหมายและภายใต้กรอบอัตรากำลังที่มีอยู่โดย

> ในภาพรวมมุ่งเน้นการจัดโครงสร้างองค์กรตามรูปแบบสมัยใหม่ คือ เน้นการทำงานแนวราบมีลักษณะเป็นกลุ่มงานเพื่อให้การทำงานเกิดความยืดหยุ่นช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นที่มงานที่รับผิดชอบและเรียนรู้ร่วมกัน แต่ละคนสามารถทำงานได้หลากหลายภารกิจหน้าที่ ไม่นักที่ส่วนหนึ่งส่วนใด และได้ปรับปรุงหน้าที่ควมรับผิดชอบใหม่ให้เหมาะสม และชัดเจนขึ้นทุกหน่วยงานทุกระดับ

> ในส่วนที่เป็นหน่วยงานสนับสนุน (Auxiliary) เช่น สำนักงานเลขาธิการกรม กองคลัง กองการเจ้าหน้าที่ และหน่วยงานช่วยอำนวยการ (Staff) เช่น กองวิชาการและแผนงาน กองฝึกอบรม ได้พยายามจัดองค์กรโดยเทียบเคียงกับหน่วยราชการอื่น เพื่อให้มีลักษณะและมาตรฐานงานเป็นไปในแนวทางเดียวกันทั้งระบบ แต่ทั้งนี้จะคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการตอบสนองต่อภารกิจของกรมฯ เป็นสำคัญ

> สำหรับหน่วยงานหลัก (Line) จะเป็นการนำภารกิจเดิมมาผนวกกับภารกิจที่กำหนดขึ้นใหม่แล้วจัดกลุ่มงาน (Group) ให้เอื้อต่อการบูรณาการการทำงานร่วมกันของส่วนราชการทั้งภายในและภายนอกกรมฯ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า และประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ รวมทั้งความเชื่อมโยงในการปฏิบัติงานแต่ละระดับให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น สร้างมาตรฐานการปฏิบัติงาน ทั้งของเจ้าหน้าที่กรมฯ และกลุ่ม/องค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชนที่กรมฯ ส่งเสริมและสนับสนุนในการจัดตั้งให้เป็นที่ยอมรับ โดยมีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน (KPI) ที่ชัดเจน ตรวจสอบได้ เป็นต้น โดยเฉพาะในเรื่องวิสาหกิจชุมชน ได้พยายามศึกษาค้นคว้า รวบรวมจากแหล่งต่างๆ เพื่อให้ได้แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการดำเนินการตามภารกิจที่กรมฯ ได้รับมอบหมาย

ในส่วนของการบริหารราชการส่วนภูมิภาคยังคงสำนักงานพัฒนาชุมชนในระดับจังหวัดและอำเภอไว้ เนื่องจากลักษณะงานของกรมฯ เป็นการพัฒนาที่ฐานรากของชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง เพื่อให้เกิดความมั่นคงภายในประเทศจึงต้องดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับประชาชนอย่างต่อเนื่องแต่อย่างไรก็ตามเพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจที่กำหนดใหม่ของกรมฯ ที่มีลักษณะเชิงวิชาการมากยิ่งขึ้น รวมทั้งทิศทางการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนแนวโน้มรูปแบบการบริหารส่วนภูมิภาคที่จะมีลักษณะบูรณาการเพื่อการพัฒนา (CEO) จึงได้ปรับขยายกรอบอัตรากำลังนักวิชาการในระดับจังหวัดให้มากขึ้นด้วย

การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานของกรมการ พัฒนาชุมชน

ภายใต้สภาวะวิกฤตปัจจุบัน ได้มีการปฏิรูปในลักษณะองค์รวมเพื่อเปลี่ยนแปลงระบบบริหารของกรมให้ไปสู่ “รูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐ

แนวทางใหม่” ที่เน้นการทำงานโดยยึดผลลัพธ์เป็นหลัก มีการวัดผลลัพธ์และค่าใช้จ่ายอย่างเป็นรูปธรรม ให้ความรับผิดชอบต่อผู้ทำงานแทนการควบคุมปัจจัยนำเข้าอย่างละเอียดซึ่งจะปรับเปลี่ยนไปสู่การมีผลลัพธ์การทำงานเพื่อประชาชน วัดผลอย่างเป็นรูปธรรม มีความโปร่งใสในการตัดสินใจ และมีวิธีการทำงานที่รวดเร็ว คล่องตัว โดยนำแนวคิดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารงานของ กรมฯ มาเป็นแนวทางการดำเนินงานดังต่อไปนี้

การจัดและพัฒนาระบบมาตรฐานสากลของประเทศไทย ด้านการจัดการและสัมฤทธิ์ผลงานภาครัฐ (Thailand International P.S.O.)

สืบเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2541 เห็นชอบและ อนุมัติให้ทุกส่วนราชการดำเนินการพัฒนาระบบมาตรฐานสากลของประเทศไทย ด้านการจัดการและสัมฤทธิ์ผลของงานภาครัฐ (Thailand International Public Sector Standard Management System and Outcomes หรือ Thailand International P.S.O.) โดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์รวมของภาคราชการทั้งระบบและมุ่งเน้นให้ส่วนราชการ พัฒนามาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ และให้ถือว่ากิจกรรม 5 ส. เป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะบรรลุสำเร็จได้

กรมการพัฒนาชุมชน ได้ประกาศ นโยบาย 5 ส และเริ่มดำเนินการกิจกรรม 5 ส มาตั้งแต่วันที่ 30 มีนาคม 2542 และได้ ดำเนินการต่อเนื่องมาโดยตลอด จนถือว่า ประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่งมีหน่วยงาน หลายแห่งมาศึกษาดูงาน และการดำเนินงาน

กิจกรรม 5 ส ของกรมฯ หลาย หน่วยงาน เช่น การรถไฟแห่งประเทศไทย สำนักงานการ ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) มูลนิธิสงเคราะห์เด็กยากจน ซี.ซี.เอฟ. ในประเทศไทย เป็นต้น

เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2543 ได้ร่วมลงนาม “ข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการขอรับการส่งเสริมเพื่อเข้าสู่ระบบมาตรฐานสากลของประเทศไทย ด้านการจัดการและสัมฤทธิ์ผลของงานภาครัฐ” ระหว่างกรมการพัฒนาชุมชน กับสถาบันมาตรฐานสากลภาครัฐแห่งประเทศไทย สำนักงาน ก.พ. ซึ่งนับเป็นส่วนราชการระดับกรมแห่งแรก ที่ได้แสดงเจตจำนงขอเข้ารับการส่งเสริมเพื่อเข้าสู่ระบบการรับรองมาตรฐานสากลดังกล่าว

กรมฯ ได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานจัดวางระบบมาตรฐานสากลของประเทศไทย ด้านการจัดการและสัมฤทธิ์ผลของงานภาครัฐแล้ว โดยกำหนดจะดำเนินการใน 2 ระบบด้วยกัน คือ ระบบข้อมูล (P.S.O. 1101) และระบบการมีส่วนร่วม (P.S.O.1106)

และได้จัดฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาเข้าสู่ระบบ Thailand International P.S.O. แก่ข้าราชการและลูกจ้างในสังกัด จำนวน 212 คน เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2543 ณ สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ. จังหวัดนนทบุรี

ในการดำเนินการเข้าสู่ระบบมาตรฐานดังกล่าว สำนักงาน ก.พ. ร่วมกับกรมฯ ได้ดำเนินการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดระบบมาตรฐานที่จะขอรับรองเสร็จเรียบร้อยแล้ว และอยู่ระหว่างการดำเนินการของคณะผู้เชี่ยวชาญของสถาบันมาตรฐานสากลภาครัฐแห่งประเทศไทย จะทำการประเมินความก้าวหน้าและผู้ตรวจการรับรองของสถาบันฯ จะเข้าตรวจสอบระบบมาตรฐาน หากเห็นว่า สมควรได้รับการรับรองก็จะเสนอคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาอนุมัติและออกประกาศรับรองฯ ต่อไป

การจัดวางระบบการควบคุมภายใน

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินได้ออกระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 27 ตุลาคม 2544 โดยให้หน่วยรับตรวจทั้งภาครัฐ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นๆ ของรัฐและหน่วยงานที่ได้รับเงินอุดหนุน หรือกิจการที่ได้รับเงินหรือทรัพย์สินลงทุนจากหน่วยงานรับตรวจให้ดำเนินการจัดวางระบบการควบคุมภายในให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 26 ตุลาคม 2545

การจัดวางระบบการควบคุมภายในมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ให้การปฏิบัติงานในกรมการพัฒนาชุมชน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลทำให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างประหยัดและคุ้มค่า โดยลด

ขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนหรือไม่จำเป็น ลดความเสี่ยงหรือผลเสียหายด้านการเงินหรือด้านอื่นๆ ที่อาจมีขึ้นในหน่วยงานซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการดำเนินงานแก่หน่วยงานในที่สุด

2. ให้มีข้อมูลและรายงานทางการเงินที่ถูกต้องครบถ้วนเชื่อถือได้ สร้างความมั่นใจแก่ผู้บริหารในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารและการปฏิบัติงานและบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง

3. ใ้บุคลากรมีการปฏิบัติตามนโยบายระเบียบกฎหมายข้อบังคับของหน่วยงานอย่างถูกต้องและครบถ้วน

กรมการพัฒนาระบบ ได้ดำเนินการเพื่อรองรับการจัดวางระบบการควบคุมภายในโดยได้จัดตั้งคณะกรรมการ 4 คณะ คือ

1. คณะกรรมการอำนวยการเพื่อให้คำแนะนำกำกับดูแลควบคุมแก้ไข ปัญหาและสนับสนุนการจัดวางระบบการควบคุมภายในของกรมการพัฒนาระบบ
2. คณะกรรมการกำหนดรูปแบบระบบการควบคุมภายใน มีหน้าที่ในการกำหนดรูปแบบขั้นตอนการจัดวางระบบการควบคุมภายใน ให้เป็นไปตามมาตรฐานการควบคุมภายในและได้จัดประชุมเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องของกรมฯ เพื่อให้มีความรู้และเข้าใจสามารถดำเนินการให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
3. คณะกรรมการปฏิบัติการจัดวางระบบควบคุมภายใน (ส่วนกลาง) มีหน้าที่ในการนำรูปแบบที่คณะกรรมการ ชุดที่ 2 กำหนดไว้ ไปดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 26 ตุลาคม 2545
4. คณะกรรมการติดตามประเมินผล มีหน้าที่ในการติดตามความก้าวหน้า ในการจัดวางระบบการควบคุมภายในของหน่วยรับตรวจ (กองต่างๆ ศพช.เขต) ภายในกรมฯ ให้เสร็จเรียบร้อยและเป็นไปตามมาตรฐานการควบคุมภายใน ขณะนี้หน่วยรับตรวจทุกหน่วยในกรมฯ ได้ดำเนินการจัดวางระบบควบคุมภายในเรียบร้อยแล้ว โดยจะมีคณะกรรมการติดตามประเมินผลออกติดตามเพื่อให้กิจกรรมควบคุมภายในของหน่วยรับตรวจที่กำหนดไว้ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาระบบบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result Based Management : RBM)

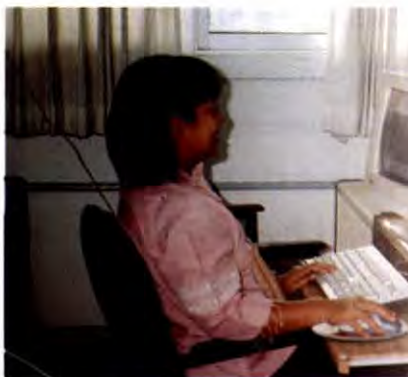
สืบเนื่องจากคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2545 เห็นชอบแผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ ซึ่งมี วัตถุประสงค์เพื่อให้ภาครัฐสามารถนำบริการที่ดีมีคุณภาพสูงไปสู่ประชาชน มีระบบการทำงานและเจ้าหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพสูงเท่าเทียมกับมาตรฐานสากล และมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์จึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญกิจกรรมหนึ่งของแผนการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจและวิธีการบริหารงานของภาครัฐที่มุ่งเน้นผลการปฏิบัติงานเพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ และประสิทธิภาพประสิทธิผล มีความรับผิดชอบต่อประชาชนและยกระดับผลการปฏิบัติงานขององค์กรให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้ดียิ่งขึ้น โดยใช้การสร้างตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมวัดผลการปฏิบัติงานเทียบกับเป้าหมายที่กำหนด

เพื่อให้การรองรับการวางระบบบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ของกรมฯ ดำเนินการด้วยความมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ กรมการพัฒนาชุมชนจึงร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ทำการหารือและวางแผนร่วมกัน รวมทั้งได้ลงนามในข้อตกลงร่วมกันระหว่างรองอธิบดีฯ (นายวิชล มนต์เอื้อศิริ) กับรองเลขาธิการ ก.พ. (นายเสมา สีमानันท์) เพื่อดำเนินงานตามโครงการวางระบบบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ของกรมการพัฒนาชุมชน เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2545 ณ ห้องประชุมสถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย โดยมีผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงาน ก.พ. และคณะเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำและร่วมดำเนินการตามโครงการดังกล่าว ซึ่งขณะนี้ได้มีการจัดวางแบบการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ของกรมฯ เสร็จเรียบร้อยแล้ว

การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมการพัฒนาชุมชน ได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology : ICT) มาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการงานพัฒนาชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและให้บริการข้อมูลข่าวสารที่มีประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไป ได้เริ่มพัฒนาระบบโดยคณะทำงานเทคโนโลยี

สารสนเทศของกรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งมีรองอธิบดีฯ (ในขณะนั้น) นายอนันต์ เตชะวณิช เป็นประธานได้พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานพัฒนาชุมชน สำหรับผู้บริหารทุกระดับ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการวางแผน ติดตาม ประเมินผล รวมทั้งเผยแพร่ให้บริการแก่หน่วยงานภายในและภายนอก

ได้ออกแบบพัฒนาระบบและโปรแกรมข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบทให้มีประสิทธิภาพ
ทันสมัย เชื่อถือได้

การดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ การจัดทำเว็บไซต์ของกรมการพัฒนา
ชุมชน คือ www.cdd.moi.go.th ภายในบรรจุข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ในการ
บริหารงานพัฒนาชุมชนและให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์เช่น ข้อมูลภารกิจโครงสร้าง
หน้าที่ของกรมฯ ข้อมูลบุคคล กิจกรรมพัฒนาชุมชน มติคณะรัฐมนตรี ระเบียบ คำสั่ง
หนังสือสั่งการที่สำคัญในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหว
ที่สำคัญ แนวคิดวิธีปฏิบัติงานต่างๆ อีกทั้งเป็นช่องทางให้ผู้บริหารระดับสูงถ่ายทอด
แนวคิด วิธีการทำงานให้บุคลากรของกรมฯ ทราบ และสะท้อนข้อมูลจากพื้นที่
ให้ผู้บริหารในกรมฯ ทราบ สำหรับการให้บริการข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท ได้แก่
ข้อมูล จปฐ. และ กชช.2 ค. ได้จัดทำเว็บไซต์ www.Porchor.moi.go.th เพื่อบริการ
ผู้สนใจได้ค้นหา ข้อมูลหมู่บ้าน ตำบล ที่ต้องการบนระบบอินเทอร์เน็ตได้ทันที
สนับสนุนต่อนโยบายรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ในการให้บริการประชาชน อีกทั้ง
ได้พัฒนาระบบโปรแกรมการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล จปฐ. และ กชช.2 ค
ให้ปฏิบัติการได้ภายใต้ระบบปฏิบัติการWindowsซึ่งเป็นการสนับสนุนส่วนท้องถิ่นอัน
ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล ให้สามารถประมวลผลข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการ
วางแผนพัฒนาประจำปีได้ทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้ กรมฯ ยังได้ร่วมมือกับเว็บไซต์ www.Thaitambon.com
สำรวจข้อมูลตำบล ผลิตภัณฑ์และแหล่งท่องเที่ยวของตำบลทุกตำบลในประเทศไทย
นำขึ้นเผยแพร่บนระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อสนับสนุนนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่ง
ผลิตภัณฑ์ สำหรับการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ ได้เชื่อมโยงระบบคอมพิวเตอร์
เครือข่ายภายใน (LAN) ทุกกองภายในกรมฯ ทำให้สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล
ภายในและสามารถเข้าสู่ระบบ Internet และ Intranet ของเครือข่ายกระทรวง
มหาดไทย และสนับสนุนให้ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขต จังหวัด
อำเภอมีและใช้คอมพิวเตอร์เพื่อให้สามารถรายงานผลการปฏิบัติงานพัฒนา
ชุมชนโดยระบบคอมพิวเตอร์ โดยใช้ระบบ FTP (File Transfer Protocol) รวมทั้งกำลัง
ดำเนินการพัฒนาสู่ระบบรายงานอิเล็กทรอนิกส์ (E-Report) ในอนาคต เพื่อสนอง
นโยบายรัฐบาลในเรื่อง E-government

การวิจัยและพัฒนา

กรมการพัฒนาชุมชนได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อสร้างองค์ความรู้ ในการทำงานพัฒนาชุมชนร่วมกับชุมชน อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ผลการดำเนินงานที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

การศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบและวิธีการทำงานพัฒนาชุมชน

○ การจัดทำเอกสารกรมครบรอบ 40 ปี

สืบเนื่องจากกรมการพัฒนาชุมชนครบรอบการก่อตั้งมาเป็นเวลา 40 ปี (1 ตุลาคม 2545) คณะทำงานจึงดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งในรูปของเอกสารทางวิชาการ และประสบการณ์การทำงานพัฒนาชุมชนที่หลากหลายจากบุคคลสำคัญๆ เกี่ยวกับงานพัฒนาชุมชนนำมาร่วมกันวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์เป็นทฤษฎีการพัฒนาชุมชน อาทิ การศึกษาประวัติความเป็นมา กระบวนการทำงาน การแก้ปัญหา การพัฒนาองค์กรชุมชน และการพัฒนากิจกรรมพัฒนาชุมชนที่กำเนิดขึ้นเป็นจุดแรก เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ศูนย์เยาวชนตำบล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรสตรี เป็นต้น รวมทั้งศึกษาภาคีความร่วมมือระหว่างกรมการพัฒนาชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน เอกชน และองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีการสรุปบทเรียนงานพัฒนาโดยชาวบ้านเป็นผู้เขียนเพื่อจัดทำเอกสารวิชาการกรมฯ ครบรอบ 40 ปีดังกล่าว อันจะเป็นการส่งเสริมสืบสาน และบูรณาการประสบการณ์การเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน

○ การศึกษาวิจัยและประเมินผล

ในฐานะที่กรมการพัฒนาชุมชนได้รับมอบหมายเป็นกรมการและผู้ช่วยเหลือขานการคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

และเป็นอนุกรรมการในคณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง (กทบ.) สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ (สทบ.) จึงได้มอบหมายให้กรมฯ โดยกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา รับผิดชอบประเมินสถานการณ์กองทุนหมู่บ้านแบบรวดเร็ว (Rapid Survey) เพื่อ เฝ้าระวัง สถานการณ์การดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านและเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหา การดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว และทันต่อสถานการณ์ โดยดำเนินการ 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 ระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2545 และครั้งที่ 2 ระหว่างเดือนสิงหาคม- กันยายน 2545

ประเมินผลการดำเนินงานนโยบายเน้นหนักกรมการพัฒนากลุ่มชนปี 2545 จำนวน 2 โครงการ คือ การติดตามประเมินผลศูนย์ประสานองค์การชุมชน (ศอช.) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามและประเมินผลสถานการณ์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส ภัยคุกคาม และรูปแบบปัจจัยนำเข้า และผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน ศอช. ระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล

การติดตามประเมินผลการสนับสนุนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยการทำงานตามกระบวนการ และการมีส่วนร่วมของประชาคม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบ วิธีการดำเนินงานตามโครงการความก้าวหน้า และปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน

○ การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย

เผยแพร่ผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการพัฒนารูปแบบกระบวนการพัฒนา ตนเองของชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) โดยการจัดนิทรรศการเผยแพร่ผลการวิจัย และนำเสนอผลงานวิจัยในการประชุม วิชาการของสถาบันการศึกษา และหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งนำทักษะเชิงกระบวนการ โครงการวิจัยไปใช้ในการจัดเวทีประชาคมฝึกอบรมตามหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในหลายกิจกรรม

ความร่วมมือกับต่างประเทศ

กรมการพัฒนากลุ่มชนให้ความร่วมมือด้านการต่างประเทศ โดยจัดการ ศึกษาดูงานแก่คณะศึกษาดูงานชาวต่างประเทศ และหน่วยงานภายนอกเกี่ยวกับ นโยบายของรัฐบาล ได้แก่ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ กองทุนหมู่บ้านและ

ชุมชนเมืองโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน และการจัดระบบข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท (ข้อมูล จปฐ./กชช. 2ค) ให้แก่คณะศึกษาดูงานต่างๆ อาทิ

คณะผู้เชี่ยวชาญจาก JICA และเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จำนวน 10 คน ศึกษาดูงานโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กองทุนหมู่บ้าน และกลุ่มทอผ้าบ้านหินปัก ต.หินปัก อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี

คณะผู้บริหารโครงการ DCEEP จากประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม จำนวน 10 คน และคณะผู้บริหารระดับกลางจากจังหวัด Soc Trang จำนวน 18 คน ศึกษาดูงานโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน และการจัดเก็บ/การใช้ประโยชน์ข้อมูล จปฐ. ในการพัฒนาชนบท

คณะผู้แทนจากประเทศจีนและออสเตรเลีย จำนวน 10 คน โดยการประสานงานจากสถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล ดูงาน เรื่องโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

คณะผู้แทนองค์กร CLAIR ประเทศญี่ปุ่นหรือ และแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ เกี่ยวกับการดำเนินโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ กับผู้แทนกลุ่มอาชีพภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากจังหวัดเลย และอุดรธานี

รัฐมนตรีวัฒนธรรม ศิลปะ การท่องเที่ยว และกิจการสตรีของรัฐปาหัง นายกเทศมนตรีนครกวนตัน และคณะจากประเทศมาเลเซีย จำนวน 19 คน โดยการประสานงานจากสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ศึกษาดูงานเกี่ยวกับหัตถกรรมพื้นบ้านและโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ณ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นครราชสีมา และชลบุรี

นอกจากนี้กรมการพัฒนาชุมชนได้ให้ความร่วมมือสนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในการประชุมทางไกลผ่านระบบวีดิทัศน์ ซึ่งจัดโดยสำนักงานเลขาธิการอาเซียนและธนาคารโลก รวมทั้งเข้าร่วมประชุมสัมมนาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายรัฐบาล อาทิ การประชุมเวทีสาธารณะจับกระแส Earth summit สู่อสังคมนไทยครั้งที่ 7 หัวข้อ “ความยากจน” ศึกษาคปัญหาคความยากจน และแนวทางแก้ไข และการประชุมหารือเกี่ยวกับ Micro Banking ภายใต้อคณะกรรมการและเศรษฐกิจเอเปค

โครงการสนับสนุนเครือข่ายองค์กรชุมชน (สค.อช.) (The Community Organizations Network Support Project : CORNS)

เป็นโครงการที่กรมการพัฒนาชุมชนได้รับความช่วยเหลือทางวิชาการจากรัฐบาลออสเตรเลีย ผ่านสำนักงานเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (Australian Agency for International Development : Aus AID) ระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี (4 มกราคม 2545-3 มกราคม 2548) โดยได้รับเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลออสเตรเลียให้เป็นค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนทางวิชาการฝึกอบรมการพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชน งานวิจัย การบริหารโครงการและการติดตามประเมินผล นอกจากนี้รัฐบาลไทยสมทบงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายของเจ้าหน้าที่กรมการพัฒนาชุมชน การดำเนินโครงการประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 3 ประการ กล่าวคือ

องค์ประกอบที่ 1 ช่วยเหลือกรมการพัฒนาชุมชนในการปรับทัศนคติ กระบวนทัศน์ กระบวนการ และวิธีการทำงานตามบทบาทใหม่

องค์ประกอบที่ 2 ส่งเสริมชุมชนในการจัดตั้งและสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชนที่มีศักยภาพ สามารถพัฒนาตนเองได้ในพื้นที่เป้าหมายของโครงการ

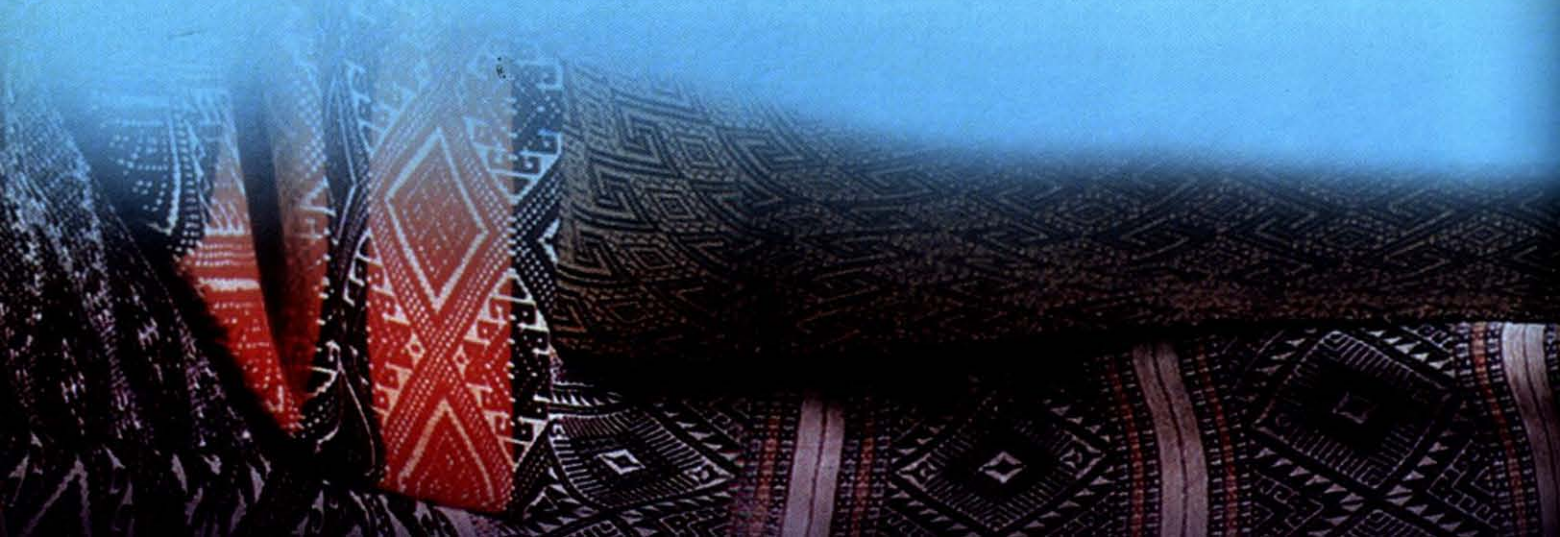
องค์ประกอบที่ 3 ช่วยเหลือกรมการพัฒนาชุมชนในการประสานและบริหารจัดการโครงการอย่างมีประสิทธิภาพโครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มสมรรถนะของกรมการพัฒนาชุมชนในการเฝ้าระวังกระบวนการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายองค์กรชุมชนร่วมกับภาคีการพัฒนาอื่นๆ โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้ชุมชนพึ่งตนเองได้

ลักษณะของโครงการ สค.อช. เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยการส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชนไปพร้อมๆ กับการศึกษาและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบรวมทั้งวิธีการทำงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง คือ องค์กรชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และหน่วยงานอื่นๆ ที่ต้องทำงานแบบพหุภาคี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยกรมฯ ได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายที่จะดำเนินโครงการ 12 จังหวัด ทั่วประเทศ ครอบคลุมพื้นที่ทุกภูมิภาค ได้แก่ สิงห์บุรี สระแก้ว ศรีสะเกษ สกลนคร เชียงราย พิจิตร ราชบุรี สุราษฎร์ธานี ยะลา อ่างทอง มหาสารคาม และตาก ให้หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิจัยสนาม โดยให้ผู้แทนองค์กรชุมชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องมาร่วมเป็นทีมวิจัย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ คือ กรมการพัฒนาชุมชนและภาคีร่วมพัฒนามีขีดความสามารถในการสนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งเครือข่ายองค์กรชุมชนในพื้นที่โครงการมีความเข้มแข็งมีกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแก้ไขปัญหาพร้อมกันอย่างเป็นระบบ

ดังนั้นกรมการพัฒนาชุมชนจึงมุ่งหวังว่าการดำเนินการปรับบทบาท ภารกิจ และโครงสร้างส่วนราชการของกรมการพัฒนาชุมชน การปรับวิธีการบริหารงานของกรมฯ โดยการจัดและพัฒนาระบบมาตรฐานสากลของประเทศ (P.S.O.) การจัดวางระบบการควบคุมภายในและพัฒนาระบบบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศรวมทั้งการสร้างองค์ความรู้โดยใช้การวิจัยโครงการและพัฒนา (R&D) การประสานความร่วมมือกับต่างประเทศ และโครงการ สนับสนุนเครือข่ายองค์กรชุมชน จะเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารราชการของกรมการพัฒนาชุมชนให้เป็นระบบราชการที่พึงประสงค์ เอื้ออำนวยต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ในที่สุด

ส่วนที่

ภาคผนวก

สถิติผลการดำเนินงานพัฒนาชุมชน ประจำปี 2545

ที่	ข้อมูล	จำนวน/หน่วย
การพัฒนาเด็ก		
1	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.)	7,559 ศูนย์
2	เด็กใน ศพด.	317,571 คน
3	ผู้ดูแลเด็ก (ผดด.)	16,040 คน
4	กองทุนพัฒนาเด็กระดับจังหวัด	66,539,947 บาท
การพัฒนาเยาวชน		
5	กรรมการเยาวชนหมู่บ้าน (กยม.)	67,702 คณะ
6	ศูนย์เยาวชนตำบล (ศยต.)	6,968 ศูนย์
7	สมาชิกศูนย์เยาวชนตำบล	559,547 คน
การพัฒนาสตรี		
8	คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.)	72,492 คณะ
9	คณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบล (กพสต.)	7,113 คณะ
10	คณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอ (กพสอ.)	876 คณะ
11	คณะกรรมการพัฒนาสตรีจังหวัด (กพสจ.)	75 คณะ
12	เงินกองทุนพัฒนาสตรีจังหวัด	16,220,930 บาท
การพัฒนาอาสาสมัคร		
13	อาสาพัฒนาชุมชน (อช.)	238,696 คน
14	ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.)	21,089 คน
15	สมาคมอาสาพัฒนาชุมชนสาขาจังหวัด	
		125 สาขา/สมาชิก 14,69 คน

ที่	ข้อมูล	จำนวน/หน่วย
16	ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน ระดับตำบล (ศอช.ต)	6,920 แห่ง
17	ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน ระดับอำเภอ (ศอช.อ)	876 แห่ง
18	ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน ระดับจังหวัด (ศอช.จ)	34 แห่ง
การพัฒนาอาชีพและรายได้		
19	กลุ่มอาชีพเยาวชน เงินทุน	6,290 กลุ่ม 58,334,625 บาท
20	กลุ่มอาชีพสตรี เงินทุน	14,858 กลุ่ม 399,675,154 บาท
การพัฒนาเงินทุนท้องถิ่นและกิจกรรมเครือข่าย		
21	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	32,775 กลุ่ม
22	สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	3,640,849 คน
23	เงินสัจจะสะสม	6,714,444,229 บาท
24	กิจกรรมเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ฯ	
	- ศูนย์สาธิตการตลาด/ทุนดำเนินการ ทุนดำเนินการ	3,196 แห่ง 300,189,351 บาท
	- ยุ้งฉาง	451 แห่ง
	- ธนาคารข้าว	3,866 แห่ง
	- โรงสีชุมชน	154 แห่ง
	- สถานีบริการน้ำมัน	331 แห่ง
	- น้ำดื่มบรรจุภาชนะ	12 แห่ง
25	ร้านไทยพัฒนาชุมชน	3 แห่ง
26	ตลาดนัดชุมชน	8,780 แห่ง

ที่	ข้อมูล	จำนวน/หน่วย
โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน (กข.คจ.)		
27	หมู่บ้านเป้าหมายที่ดำเนินการแล้ว	29,261 หมู่บ้าน
28	ครัวเรือนเป้าหมาย	2,682,217 ครัวเรือน
29	ครัวเรือนยากจนเป้าหมายที่ยืมเงินทุน	1,504,261 ครัวเรือน
30	จำนวนครัวเรือนที่มีรายได้เพิ่มขึ้น	889,486 ครัวเรือน
การดำเนินงานโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์		
31	จำนวนผลิตภัณฑ์ทั้งหมด	10,719 ผลิตภัณฑ์
32	จำนวนผลิตภัณฑ์ได้มาตรฐาน อย., ฮาลาล, รหัสแห่งไทย	2,779 ผลิตภัณฑ์
33	กลุ่มที่นำเงินกองทุนหมู่บ้านมาสนับสนุนโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์	2,659 กลุ่ม
34	แหล่งจำหน่ายสินค้า หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์	13,161 แห่ง

*ข้อมูล ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2545

สรุปข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2ค) ปี 2544

ผลการจัดเก็บข้อมูล กชช. 2ค ปี 2544 ทุกหมู่บ้านในเขตพื้นที่ชนบททั่วประเทศ จำนวน 66,193 หมู่บ้าน สรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลด้านต่างๆ ตามแบบสอบถาม

1.1	จำนวนครัวเรือน	8,484,010	ครัวเรือน
1.2	ราษฎรอาศัยอยู่จริง	37,320,873	คน
	- เพศชาย	18,350,100	คน
	- เพศหญิง	18,970,783	คน
1.3	หมู่บ้านที่มีระบบน้ำประปา	50,292	หมู่บ้าน
1.4	ครัวเรือนที่ใช้น้ำประปา	5,558,739	ครัวเรือน
1.5	ครัวเรือนที่มีน้ำใช้เพียงพอ	8,132,699	ครัวเรือน
1.6	หมู่บ้านที่มีไฟฟ้าของรัฐ	63,520	หมู่บ้าน
1.7	พื้นที่ทำนา	72,355,279	ไร่
	- ทำนาปีละ 1 ครั้ง	4,226,461	ครัวเรือน
	- ทำนาปีละ 2 ครั้ง (ทุกปี)	335,642	ครัวเรือน
1.8	พื้นที่ทำพืชไร่อายุสั้น	13,134,616	ไร่
1.9	พื้นที่ทำพืชไร่อายุยาว	17,826,724	ไร่
1.10	พื้นที่ทำสวนผลไม้	5,802,819	ไร่
1.11	พื้นที่ทำสวนผัก	1,040,547	ไร่
1.12	พื้นที่ทำสวนยาง	12,658,169	ไร่
1.13	หมู่บ้านที่เลี้ยงสัตว์เพื่อขาย	39,830	หมู่บ้าน
	- วัว	4,355,902	ตัว
	- ควาย	896,236	ตัว
	- หมู	4,911,278	ตัว
	- เป็ด/ไก่	92,946,873	ตัว
1.14	สิทธิ์ในที่ดินทำกิน		
	- ครัวเรือนที่มีที่ดินของตนเอง	5,912,388	ครัวเรือน
	- ครัวเรือนที่มีแต่ต้องเช่าเพิ่มบางส่วน	1,083,766	ครัวเรือน
	- ครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินต้องเช่าทั้งหมด	580,277	ครัวเรือน

1.15	ระดับการศึกษาของคนในหมู่บ้าน (ไม่ได้เรียนต่อแล้ว)		
-	จบภาคบังคับ	15,750,210	คน
-	จบมัธยมศึกษาตอนต้น	2,337,513	คน
-	จบมัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า	1,053,751	คน
-	จบอนุปริญญาตรี/เทียบเท่า	552,601	คน
-	จบปริญญาตรี/สูงกว่า	348,924	คน
1.16	คนอายุ 6-14 ปี ที่ไม่ได้เรียนภาคบังคับ/เรียนไม่จบ	109,448	คน
1.17	คนอายุ 14-50 ปี ที่ไม่รู้หนังสือ	812,958	คน
1.18	สุขภาพอนามัย (ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา คือ ช่วงระหว่าง พ.ศ. 2543-2544)		
-	มีเด็กเกิดมีชีพ	461,555	คน
-	มีเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ตาย จำนวน	51,300	คน
-	มีคนตายด้วยโรคเอดส์	15,096	คน
-	มีคนตายด้วยโรคตับอักเสบชนิดบี	2,125	คน
-	มีคนตายด้วยโรควัณโรค จำนวน	1,457	คน
1.19	การจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน		
-	ไม่มีปัญหา	45,342	หมู่บ้าน
-	มีปัญหา	20,410	หมู่บ้าน
1.20	มีเด็กกำพร้า	54,604	คน
1.21	มีเด็กที่ได้รับผลจากโรคเอดส์	11,674	คน
1.22	หมู่บ้านที่ไม่มีคนพิการร่างกายหรือสมอง	14,669	คน
	หมู่บ้านที่มีคนพิการร่างกายหรือสมอง	47,296	คน
1.23	คนพิการทางร่างกายที่ช่วยตัวเองไม่ได้	35,229	คน
1.24	คนพิการที่ไม่มีที่อยู่อาศัย/ไม่มีผู้เลี้ยงดูและมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ	5,839	คน
1.25	สภาพแรงงาน		
-	มีคนว่างงานเพศชาย	859,516	คน
-	มีคนว่างงานเพศหญิง	715,686	คน
-	มีแรงงานต่างชาติเข้ามาทำงานในหมู่บ้าน	116,917	คน

1.26 ยาเสพติด

- ปัญหาการใช้ยาเสพติดของหมู่บ้าน		
1	ไม่มีการใช้ยาเสพติด	28,396 หมู่บ้าน
2	มีปัญหาการใช้ยาในระดับเบาบาง	28,277 หมู่บ้าน
3	มีปัญหาการใช้ยาในระดับปานกลาง	5,841 หมู่บ้าน
4	มีปัญหาการใช้ยาในระดับรุนแรง	785 หมู่บ้าน
3 ลำดับแรก คือ		
1)	ยาบ้า	595,043 คน
2)	กัญชา	281,923 คน
3)	สารระเหย (กาว ทินเนอร์)	141,163 คน
- อาชีพ/สถานะของผู้ใช้ยาเสพติด (3 ลำดับแรก)		
1)	เกษตรกรรวม	41,707 คน
2)	รับจ้าง	204,158 คน
3)	นักเรียน	189,895 คน
- เปรียบเทียบสถานภาพผู้ใช้ยาเสพติดกับปีที่ผ่านมา (ระหว่างปี 2544 กับปี 2543)		
1)	ลดลง	41,655 หมู่บ้าน
2)	คงที่	12,456 หมู่บ้าน
3)	เพิ่มขึ้น	4,605 หมู่บ้าน
- จำนวนหมู่บ้านที่ผู้ใช้/ผู้เสพยาเสพติด		
ก่อความเดือดร้อนต่อคนในหมู่บ้าน		12,574 หมู่บ้าน

1.27 จำนวนคนที่ต้องการฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ (5 ลำดับแรก)

-	การเพาะปลูกหรือขยายพันธุ์พืช	524,640 คน
-	การใช้ที่ดิน/น้ำ/ปุ๋ย/ยาฆ่าแมลง	496,231 คน
-	ตัดเย็บเสื้อผ้า	415,530 คน
-	การเลี้ยงสัตว์/ขยายพันธุ์สัตว์	374,948 คน
-	อาหารและโภชนาการ	306,308 คน

2. ข้อมูลตามเครื่องชี้วัด 6 กลุ่ม 31 ตัวชี้วัด

จากการวิเคราะห์ข้อมูล กชช. 2ค ปี 2544 ตามเครื่องชี้วัดจำนวน 31 ตัวชี้วัดในภาพรวมทั้งประเทศ พบว่าตัวชี้วัดที่หมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นปัญหามาก 10 ลำดับแรกมีดังนี้

ตัวชี้วัด	จำนวน (หมู่บ้าน)	คิดเป็นร้อยละ
1. การทำเกษตรฤดูแล้ง	41,273	62.35
2. น้ำเพื่อการเกษตร	31,141	47.05
3. การประกอบธุรกิจในหมู่บ้าน	22,157	33.47
4. การอพยพหางานทำ	21,396	32.32
5. สิทธิในที่ดินทำกิน	20,836	31.48
6. การประกอบอาชีพและมีงานทำ	18,257	27.58
7. การประกอบอาชีพอื่นๆ	14,492	21.89
8. การรวมตัวของเกษตรกร	12,880	19.46
9. การใช้ประโยชน์ที่ดิน	11,276	17.04
10. สุขภาพจิต	10,067	15.21

และตัวชี้วัดที่หมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา/ปัญหาน้อย 10 ลำดับแรกมีดังนี้

ตัวชี้วัด	จำนวน (หมู่บ้าน)	คิดเป็นร้อยละ
1. การมีส่วนร่วมด้านสุขภาพอนามัย	60,146	90.86
2. การมีไฟฟ้า	60,128	90.84
3. น้ำใช้	59,096	89.28
4. การอนามัยสิ่งแวดล้อม	56,424	85.24
5. การป้องกันโรคติดต่อ	56,159	84.84
6. การให้ความรู้ของรัฐ	54,968	83.04
7. การคมนาคม	54,463	82.82
8. เอกสารสิทธิ	52,461	79.25
9. น้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภค	52,071	78.67
10. อัตราการเรียนรู้ต่อของประชาชน	50,987	77.03

3. ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน

ผลการจัดระดับการพัฒนาของหมู่บ้านจากข้อมูล กชช. 2ค ปี 2544 ในภาพรวมทั้งประเทศ จำนวน 66,193 หมู่บ้าน สรุปได้ดังนี้ คือ

- หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 (ล่าช้า)
จำนวน 696 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 1.05
- หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 2 (ปานกลาง)
จำนวน 15,861 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 23.96
- หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 3 (ก้าวหน้า)
จำนวน 49,636 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 74.98

พื้นที่	จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด	เร่งรัดพัฒนา อันดับ 1		เร่งรัดพัฒนา อันดับ 2		เร่งรัดพัฒนา อันดับ 3	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ภาคกลาง	14,651	50	0.34	2,874	19.61	11,727	80.04
2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	29,253	83	0.28	6,393	21.85	2,777	77.86
3. ภาคเหนือ	14,289	551	3.85	5,396	37.76	8,342	58.38
4. ภาคใต้	8,000	12	0.15	1,198	14.97	6,790	84.87
รวม	66,193	696	1.05	15,861	23.96	49,636	74.98

หมายเหตุ การจัดระบบการพัฒนาของหมู่บ้านใช้ตัวชี้วัดที่ได้ 1 คะแนน เป็นหลักในการพิจารณา คือ

ถ้ามีตัวชี้วัดที่ได้ 1 คะแนน จำนวน 11-31 ข้อ จัดเป็นหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 (ล่าช้า)

ถ้ามีตัวชี้วัดที่ได้ 1 คะแนน จำนวน 6-10 ข้อ จัดเป็นหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 2 (ปานกลาง)

ถ้ามีตัวชี้วัดที่ได้ 1 คะแนน จำนวน 0-5 ข้อ จัดเป็นหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 3 (ก้าวหน้า)

สรุปข้อมูล จปฐ. ปี 2544

ผลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2544 ซึ่งจัดเก็บทุกครัวเรือนในเขตพื้นที่ชนบททั่วประเทศจำนวน 8,496,529 ครัวเรือน 66,309 หมู่บ้าน พบว่า คุณภาพชีวิตของคนไทยในชนบทตามเครื่องชี้วัด จปฐ. จำนวน 8 หมวด 39 ตัวชี้วัดในภาพรวมทั้งประเทศ ประชาชนบรรลุเป้าหมายความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) จำนวน 25 ตัวชี้วัด และไม่บรรลุเป้าหมาย จปฐ. จำนวน 14 ตัวชี้วัด ซึ่งตัวชี้วัดที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย จปฐ. มีดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 8	เด็กอายุ 6-12 ปี ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบ (ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 99.4 เป้าหมายร้อยละ 100)
ตัวชี้วัดที่ 9	ครัวเรือนไม่กินอาหารประเภทเนื้อสัตว์ที่ไม่ทำให้สุกด้วยความร้อน (ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 88.2 เป้าหมายร้อยละ 90)
ตัวชี้วัดที่ 15	ครัวเรือนมีน้ำสะอาดบริโภคเพียงพอตลอดปี (ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 93.2 เป้าหมายร้อยละ 95)
ตัวชี้วัดที่ 17	ครัวเรือนไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ (ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 94.7 เป้าหมายร้อยละ 95)
ตัวชี้วัดที่ 19	เด็กที่มีอายุครบเกณฑ์ได้เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับ (ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 99.4 เป้าหมายร้อยละ 100)
ตัวชี้วัดที่ 20	เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับได้เข้าศึกษาต่อมัธยมศึกษาต้น (ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 94.5 เป้าหมายร้อยละ 98)
ตัวชี้วัดที่ 21	เด็กจบการศึกษาภาคบังคับ และไม่ได้เรียนต่อได้รับการฝึกอาชีพ (ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 68.3 เป้าหมายร้อยละ 80)
ตัวชี้วัดที่ 22	คนอายุ 14-50 ปี อ่านและเขียนภาษาไทยได้ (ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 98.1 เป้าหมายร้อยละ 99)
ตัวชี้วัดที่ 27	ครัวเรือนมีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ (ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 98.7 เป้าหมายร้อยละ 100)
ตัวชี้วัดที่ 28	ครัวเรือนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 99.4 เป้าหมายร้อยละ 100)

- ตัวชี้วัดที่ 29** ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าคนละ 20,000 บาทต่อปี
(ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 47.9 เป้าหมายร้อยละ 70)
- ตัวชี้วัดที่ 30** ครัวเรือนเป็นสมาชิกกลุ่ม
(ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 88.3 เป้าหมายร้อยละ 90)
- ตัวชี้วัดที่ 31** คนในครัวเรือนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
(ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 79.2 เป้าหมายร้อยละ 90)
- ตัวชี้วัดที่ 35** คนในครัวเรือนไม่ติดบุหรี่
(ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 87.5 เป้าหมายร้อยละ 90)

ตัวชี้วัดที่บรรลุเป้าหมายมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ

1. **ตัวชี้วัดที่ 4** เด็กแรกเกิดได้กินนมแม่อย่างน้อย 4 เดือนแรก
(สูงกว่าเป้าหมายร้อยละ 58.2)
2. **ตัวชี้วัดที่ 12** ครัวเรือนมีความรู้ในการใช้ยา
(สูงกว่าเป้าหมายร้อยละ 34.9)
3. **ตัวชี้วัดที่ 10** ครัวเรือนมีการบริโภคเกลือไอโอดีน
(สูงกว่าเป้าหมายร้อยละ 34.9)

ตัวชี้วัดที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ

1. **ตัวชี้วัดที่ 29** ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าคนละ 20,000 บาท/ปี
(ต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 22.1)
2. **ตัวชี้วัดที่ 21** เด็กไม่ได้เรียนต่อมัธยม ได้รับการฝึกอาชีพ
(ต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 11.7)
3. **ตัวชี้วัดที่ 31** คนที่มีสิทธิไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
(ต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 10.8)

ผลการจัดเก็บข้อมูลระดับภาค

1. ภาคกลาง

ประชาชนบรรลุเป้าหมาย จปฐ.	จำนวน 31 ตัวชี้วัด
ประชาชนไม่บรรลุเป้าหมาย จปฐ.	จำนวน 8 ตัวชี้วัด

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประชาชนบรรลุป้าหมาย จปฐ.	จำนวน 28 ตัวชี้วัด
ประชาชนไม่บรรลุป้าหมาย จปฐ.	จำนวน 11 ตัวชี้วัด

3. ภาคเหนือ

ประชาชนบรรลุป้าหมาย จปฐ.	จำนวน 26 ตัวชี้วัด
ประชาชนไม่บรรลุป้าหมาย จปฐ.	จำนวน 13 ตัวชี้วัด

4. ภาคใต้

ประชาชนบรรลุป้าหมาย จปฐ.	จำนวน 25 ตัวชี้วัด
ประชาชนไม่บรรลุป้าหมาย จปฐ.	จำนวน 14 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดที่ทุกภาคยังไม่บรรลุป้าหมายความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) มี 7 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. ตัวชี้วัดที่ 8 เด็กอายุ 6-12 ปี ได้รับวัคซีนครบ
2. ตัวชี้วัดที่ 19 เด็กอายุครบเกณฑ์ได้เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับ
3. ตัวชี้วัดที่ 20 เด็กจบการศึกษาภาคบังคับได้เรียนต่อระดับมัธยมฯ ต้น
4. ตัวชี้วัดที่ 21 เด็กไม่ได้เรียนต่อมัธยม ได้รับการฝึกอบรมอาชีพ
5. ตัวชี้วัดที่ 27 ครัวเรือนปลอดภัยจากอุบัติเหตุ
6. ตัวชี้วัดที่ 28 ครัวเรือนปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
7. ตัวชี้วัดที่ 31 คนที่มีสิทธิไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

คณะผู้จัดทำ

คณะที่ปรึกษา

นายสุจริต	ปัจฉิมนันท์	อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน
นายสยมพร	ลิ้มไทย	รองอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน
นายวิระ	กองแก้ว	รองอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน
นายวิชล	มนัสเอื้อศิริ	รองอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน
นายศิริ	เกิดอินทร์	ประธานกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

คณะผู้จัดทำ

นายพิสันต์	ประทานชวโน	ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงาน
นางวรรณภา	หงสะมัด	หัวหน้าฝ่ายติดตามและประเมินผล
นางพรทิพย์	อังกุลดี	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6
น.ส.กามาริยะห์	ยี่หวันเหม	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6
นายชัยวัฒน์	หน่อรัตน์	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6
น.ส.สุทธิคำพร	บำรุงบุญ	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6
น.ส.ผจงจิตต์	พิทักษ์ภากร	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 5
นางศุภวรรณ	พงษ์น่วมกุล	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 4

ที่มาของข้อมูล

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา	สำนักงานเลขาธิการกรม
กองฝึกอบรม	กองวิชาการและแผนงาน
กองการเจ้าหน้าที่	กองส่งเสริมและเผยแพร่
กองพัฒนาอาสาสมัครและผู้นำท้องถิ่น	กองพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และ สิ่งแวดล้อม
กองคลัง	กองพัฒนาเด็ก
กองพัฒนาเยาวชน	กองพัฒนาสตรี เด็ก และเยาวชน
หน่วยตรวจสอบภายใน	สำนักบริหารกองทุนพัฒนาชุมชน

ออกแบบปก

นายภู่เกียรติ   ญาติเสมอ   นักวิชาการโสตทัศนศึกษา 6ว

พิมพ์/พิสูจน์อักษร

นางสุพัตรา	โพธิสุข	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล 5
น.ส.ฉันทนา	สินทร	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล 3
น.ส.วันดารา	หอมสดชา	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล 1

พิมพ์ที่ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อก
253,255,255/10-11 ถนนพะเนียง แขวงวัดโสมนัส เขตป้อมปราบฯ กรุงเทพฯ
โทร. 02 281 2055, 02 281 5089, 02 281 4874

ส 00200

มท 05 กระทรวงมหาดไทย. กรมการพัฒนา-
ชุมชน.
1.2 ผลการดำเนินงาน กรมการพัฒนา-
2545 ชุมชน ประจำปีงบประมาณ 2545.

กรมการพัฒนาศุ่ผสมัน ปร:ปรวงมตาดปษ